Verbatim records

XIII Riigikogu, VIII Istungjärk, Täiskogu korraline istung

Tuesday, 11.12.2018, 10:00

Edited

10:00 Istungi rakendamine
1. 10:04 Ülevaade Vabariigi Valitsuse tegevusest Euroopa Liidu poliitika teostamisel
2. 12:38 Karistusseadustiku ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse (terrorismivastase võitluse direktiivi ülevõtmine) eelnõu (642 SE) teine lugemine

10:00 Istungi rakendamine

10:00 Aseesimees Enn Eesmaa
Tere hommikust, austatud Riigikogu! Tere tulemast, rohked külalised! Täiskogu VIII istungjärgu 11. töönädala teisipäevane istung algab eelnõude ja arupärimiste üleandmisega. Tanel Talve, palun!

10:00 Tanel Talve
Lugupeetud istungi juhataja! Austatud kolleegid! Täna on ajalooline hetk, mil mul on suur rõõm ja au anda Riigikogu juhatusele üle Riigikogu otsuse "Riigireformi ja hea halduse põhialused" eelnõu. Riigireformi arengusuundade väljatöötamiseks moodustatud komisjoni töö tulemus on leidnud palju positiivset tagasisidet erinevatelt ekspertidelt ja institutsioonidelt. Tahan märkida nii palju, et meie mõistes ei ole riigireform pelgalt eesmärk omaette, vaid vahend meie inimeste edukuse suurendamiseks. Riigireformist on paljud inimesed ja ka organisatsioonid väga palju rääkinud, mõtteid ning ettepanekuid on seinast seina. Osa neist on väga mõistlikud, osa aga isegi lausa hirmutavad. Seetõttu ongi äärmiselt oluline, et me võtaks parlamendi tasemel vastu otsuse riigireformi ja hea halduse põhialuste kohta, et oleks selge: riigi reformimise tuhinas ei tohi me oma riiki laiali lammutada, vaid peame ennast valmis panema uueks arenguhüppeks. Selles otsuse eelnõu kavandis on kirjas need kõige olulisemad põhimõtted, millest lähtudes me tõepoolest ei lammuta Eesti riiki ära, vaid aitame seda veel paremaks teha.
Lõpetuseks tsiteerin lõiku õiguskantsler Ülle Madise kirjast meie probleemkomisjonile: "Leian, et Riigikogu riigireformi erikomisjoni töö riigireformi aluste ja põhisuuna määratlemisel on oma põhjalikkuses ja laiahaardelisuses kõigiti tunnustamist väärt. Tehtud töö tulemusena sündivast Riigikogu otsusest võiks saada valitsusele juhis riigireformi edasiseks läbiviimiseks, ühteaegu kinnitades ka rahvaesinduse määravat rolli selles protsessis." Nii et loodetavasti – vaatamata lähenevatele valimistele – leiame endas piisavalt riigimehelikkust, et see oluline otsus veel selle koosseisu jooksul vastu võtta. Aitäh!

10:02 Aseesimees Enn Eesmaa
Olen Riigikogu juhatuse nimel vastu võtnud ühe eelnõu, me menetleme seda nagu ikka vastavalt Riigikogu kodu- ja töökorra seadusele. Üks teade, austatud kolleegid: täna pärast täiskogu istungi lõppu toimub siin istungisaalis Eesti 200 Mälupanga toetusrühma asutamiskoosolek, mille kutsub kokku Laine Randjärv. Kohaloleku kontroll, palun!
Kohaloleku kontroll
Istungist võtab osa 73 rahvasaadikut.

---

1. 10:04 Ülevaade Vabariigi Valitsuse tegevusest Euroopa Liidu poliitika teostamisel

10:04 Aseesimees Enn Eesmaa

Me alustame täna peaministri ülevaatega Vabariigi Valitsuse tegevusest Euroopa Liidu poliitika teostamisel. Lühidalt sellest, kuidas meil see tänane arutelu kulgeb. Kõigepealt on peaministri ettekanne kuni 30 minutit, siis Euroopa Liidu asjade komisjoni esimehe Toomas Vitsuti ettekanne kuni 20 minutit. Iga Riigikogu liige saab kummalegi ettekandjale esitada ühe suulise küsimuse. Järgnevad läbirääkimised, kus sõnavõttudega esinevad fraktsioonide esindajad. Ja nagu sellistel puhkudel tavaline, Riigikogu arutelu lõppemisel otsust vastu ei võta. Palun kõnetooli peaminister Jüri Ratase, ettekandeks kuni pool tundi!

10:04 Peaminister Jüri Ratas

Austatud Riigikogu esimees! Head Riigikogu liikmed! Lugupeetud suursaadikud! Mul on au teha Riigikogule iga-aastane kokkuvõte Eesti Euroopa Liidu poliitika elluviimisest. Terviklik ülevaade aastatest 2015–2019 on parlamendile kirjalikult esitatud ning täiendab tänast ettekannet.

Viimased viis aastat on Euroopale kaasa toonud palju keerulisi väljakutseid: majandus- ja võlakriisi järellainetus, agressiooniaktid Euroopas, rändekriis, poliitiline kriis Ühendkuningriigi lahkumise näol ning seda saatev ja võimendav väärtuskriis. Sel moel on pandud korduvalt proovile meie jaoks nii oluline Lääne ühtsus nii hoiakutes kui ka tegudes. Ei ole vist palju öelda, et oleme korduvalt riskinud iseend nendesse kriisidesse ära kaotada. Kahtlemata on olnud hetki, kui miski ei tundunud enam püha. Oht lõhestuda, kapselduda ja nii ka tegevusvõime minetada ei ole kindlasti kadunud. Sestap võikski neid aastaid ilmestada praeguse eesistuja Austria kuulsa poeedi Rainer Maria Rilke sõnadega: "Kes meil siin üldse võidust räägib? Vastupidamine on kõik."

Nagu on öelnud politoloog Ivan Krastev, kriisid näitasid meile märksa paremini kätte kui ükskõik milline poliitika, et meie, eurooplased, oleme kõik sama poliitilise ühenduse osad ja sõltume üksteisest. Oleme suutnud ühiste pingutuste toel leida ühisosa ka kõige keerulisemate teemade puhul ning säilitada Euroopa Liidu ühtsuse. Peamine edasiviiv järeldus on, et oleme seni mitte piisavalt palju, vaid just liiga vähe koostööd teinud. Isekus, vitsa võim, vähene kompromissivalmidus ning minevikku põgenemine oleks aga vaid, kui leedu-poola päritolu nobelisti Czeslaw Miloszi sõnu kasutada, "mineviku omastamine, selle muutmine endale meeldivamaks". Ent me ju teame, et taevas ei olnud enne sinisem ega ka rohi rohelisem.

Koostöö edukuse ainus õige mõõdupuu on ühtsuse hoidmine, kompromissivalmidus ja enese tõekspidamistele kindlaks jäämine, samuti meie arenemis-, õppimis- ja kohanemisvõime, aga ka sihikindel valmisoleku loomine järgmiseks kriisiks. Seetõttu lubage, et ma siin saalis kordan meie poliitika põhialuste esimest raampõhimõtet, mis on täna sama adekvaatne kui pea neli aastat tagasi: "Euroopa Liidu ühiste väärtuste ja koostöö nurgakivid on usaldus ja solidaarsus, mille edendamisse on Eesti valmis panustama. Euroopa Liidu poliitika 2015–2019 kujundamisel ja elluviimisel lähtub Eesti põhimõttest, et Euroopa Liit peab olema tugev, peab olema avatud, arenemisvõimeline ja ühtne. Eesti näeb Euroopa Liitu lahendusena meie ees seisvatele keerulistele ülesannetele ning eelistab poliitika arendamisel edasiminekut aluslepingute raames, haarates sellesse võimalikult suure osa liikmesriike."

Lugupeetud Riigikogu liikmed! Euroopa Liit on maailma ajaloos ainulaadne rahu- ja julgeolekuprojekt, algusest peale poliitiline ettevõtmine ja jääb selleks ka tulevikus. Sel aastal meenutasime verise esimese maailmasõja lõpu 100. aastapäeva. Selle sõja tuules lagunesid impeeriumid, aga sündisid nii Eesti riik kui ka paljude teiste väikerahvaste riigid, mille omakorda pühkisid kaardilt veel suuremate kannatuste hinnaga võrsunud inimvaenulikud totalitaarsed režiimid. Seda aega meenutab tänavu Maarjamäel avatud kommunismiohvrite memoriaal, mille sissepääsule on kantud Paul-Eerik Rummo sõnad: "Me hoiame nõnda ühte kui heitunud mesilaspere." Mul ei lähe meelest, kui Euroopa Ülemkogu eesistuja Donald Tusk sellesama luuletuse 2017. aasta juulis Eesti eesistumise alguses Vabaduse väljakul selges, kõlavas ja ilusas eesti keeles ette kandis. Meie ja poolakad teame väga hästi, mida tähendab, kui ühtehoid ja koostöö kaovad.

Olen päri nii Prantsusmaa presidendi Emmanuel Macroni kui ka Saksamaa liidukantsleri Angela Merkeliga, et oma elanike kaitse on iga poliitilise liidu esmane ja üks olulisimaid eeldusi ning Euroopa väärib kaitsmist. Teemapüstitus Euroopa kaitsest ja liikmesriikide olulisest panusest on täiesti omal kohal. Mul on erakordselt hea meel, et Eesti panustas sellesse ka eesistumisel ühe prioriteedina ning Eesti kaitsekoostöö Prantsusmaa ja Saksamaaga on märkimisväärselt tugevnenud. Siiski, praegu peab Euroopa esmalt ära tegema oma rehkenduse ja muu hulgas täitma oma liitlaskohustusena võetud lubadused.

Euroopa Liidu sammud kaitsekoostöö toetamiseks operatsioonivõime, ühisprojektide, teaduskoostöö, sõjalise liikuvuse, hübriidohtude, strateegilise kommunikatsiooni ja muudes valdkondades on olnud väga julgustavad ning tuleb ka lõpule viia. Euroopa Liidu ja NATO üha lähedasem koostöö aitab luua sünergiat liitlaste pingutustega ning suurendada ühiskonna vastupanuvõimet uute ohtude suhtes. Euroopa Liit saab kindlasti märksa tugevamalt tuua pildile julgeoleku laiapindse käsituse ning panustada sellega veel enam oma kodanike julgeolekusse ja heaolusse.
Ka värskelt Euroopa Komisjoni esitatud ja loodetavasti eelseisval Ülemkogu kohtumisel tugevalt toetatav väärinformatsiooni tõkestamise tegevuskava on oluline kild Euroopa väärtuste ja kodanike kaitsmisesse, sest vaba meedia on demokraatliku ühiskonna üks peamine alustala. Viimastel aastatel võimendunud valetamise, vihkamise ja hirmutamise kampaaniad saevad vaba ja avatud ühiskonna oksa, millel me kõik koos istume. 2019. aasta valimiste järel ametisse asuv Euroopa Komisjon peab pöörama Euroopa julgeolekule kindlasti veel enam tähelepanu, sh võimalikult lähedase julgeolekusuhte loomisele Ühendkuningriigiga. Ent Euroopa Liidu tegevus on lähiaastatel liitlaste jõupingutusi vaid täiendav. Euroopa julgeolek püsib endiselt tugevatel transatlantilistel liitlassuhetel ning liitlasriikide kaitsevõimel, mille hoidmisse ja arendamisse tuleb järjepidevalt panustada.
Väga austatud Riigikogu! 60 aastat tagasi, 1. jaanuaril 1958. aastal jõustusid Rooma lepingud ja sellega loodi ühisturg. Neljale Euroopa Liidu põhivabadusele tuginev ja Rooma lepingutest välja kasvanud ühtne turg on selle loomisest saati olnud kõige mõjusam kontinendi poliitilise ja majandusliku integratsiooni ja ka inimestevaheliste suhete toetaja. Ka Eesti inimesed tunnevad neid positiivseid muutusi, ennekõike muidugi avardunud ja piirideta liikumisvõimaluste kaudu, aga ka iga päev oma taskus. Eesti jõukuse tase läheneb juba 80%-le Euroopa Liidu keskmisest ning Euroopa Liidu liikmesriigid on Eesti peamised kaubanduspartnerid – ligi kolmveerand meie kaupade ja teenuste ekspordist läheb Euroopa siseturule. Selle aasta esimese üheksa kuuga kasvas Eesti eksport Euroopa Liitu 7,3%. Euroopa ühine väliskaubanduspoliitika on aidanud Eesti ettevõtjatel kasvatada turuosa ka väljaspool majandusliitu. Eesti kaubaeksport kolmandatesse riikidesse on alates 2004. aastast kasvanud miljardilt eurolt ligi 3,5 miljardini. Euroopa Komisjoni värske hinnangu põhjal on tervelt 22% Eesti töökohtadest otse seotud Euroopa Liidu kaubanduspoliitika loodud võimalustega. On tore tõdeda, et sel aastal on jõuliselt kasvanud meie eksport USA-sse ning et oluliseks kaubanduspartneriks on kujunenud Singapur, kellega Euroopa Liit äsja sõlmis kaubandus- ja investeerimislepingu. Ennekõike on nende konkreetsete arvude taga tublide Eesti ettevõtjate, investorite ja ka töötajate suurepärane töö, kes on loonud tooteid ja teenuseid, mida muu maailm soovib.
Euroopa Liidu ühtne siseturu- ja kaubanduspoliitika on loonud võimalused uutele turgudele sisenemiseks ja seal kindluse andmiseks. Seetõttu on reeglitepõhine ja avatud maailmamajandus Eesti inimeste heaolule elulise tähtsusega. Euroopa Liidu ühine väliskaubanduspoliitika peab ka edaspidi seisma nii selle hoidmise kui ka uute võimaluste loomise eest. Näiteks peavad uue põlvkonna vabakaubanduslepingud looma Euroopa ettevõtetele mittediskrimineeriva ligipääsu kolmandate riikide nii isiku- kui ka isikustamata andmetele, tagades samas isikule võimaluse andmekasutust kontrollida, aga samas kaitstes eraelu.
Lugupeetud rahvasaadikud! Tugevam ja sügavam siseturg on Eesti huvides ja loob kõigile Euroopa ettevõtetele uusi võimalusi maailmas võrdsetel alustel konkureerida. Seetõttu oleme koos teiste siseturumeelsete liikmesriikidega panustanud märkimisväärselt poliitilist energiat, et siseturg toimiks võimalikult väheste barjääridega ning asjatute bürokraatlike takistusteta nii kodanikele kui ka ettevõtetele. Kahtlemata on kõige enam meie näpujälgi Euroopa Liidu digitaalse siseturu loomisel. See tegevus mõjutab ettevõtete ja kodanike elu ja mugavust esmasel tasandil: sidekulude ja rändlustasude kukkumine on sellest kõige kiirem ja nähtavam muutus. Aga ka geoblokeerimise lõpetamine ja infosisu kaasaskantavus, digiallkirjade kehtivus kogu Euroopa Liidus, äriühingute asutamise, tehingute tegemise ja vaidluste lahendamise võimalus piiriüleselt ning ühtne digivärav teenustele juurdepääsuks teises liikmesriigis puudutavad väga suurt osa inimestest ja ettevõtetest.
Loodetavasti on kevadeks kaante vahele saanud enamik esitatud algatusi – neid oli kokku 29 – ja meil on üldistatult võimalik öelda, et turg on vähemalt õiguslikult digiajastusse viidud. Lihtsalt korrutage see reeglite ja turgude arv omakorda 28-ga, ja me saame selle tulemuseks nn digitaalse Galapagose efekti, mille mõju digitaliseeruva majanduse ja ühiskonna arengu potentsiaalile Euroopas oleks olnud ilmselt laastav.
Lisaks turgu loovatele algatustele on Euroopa Komisjon digitaalse arengu seadnud uues eelarveettepanekus läbivalt oluliseks teemaks. Seda mitte ainult uues, 9,2 miljardi euro suuruses

digitaalse Euroopa programmis, vaid kõikjal eelarves, sh eraldades 1,5 miljardit eurot ühise tehisintellekti tegevuskava elluviimiseks. Sellist suunda otsustasid digiarengule näidata septembris 2017. aastal Tallinnas kogunenud riigipead ja valitsusjuhid.
Usun, et oleme jõudnud arenguga nüüd selleni, et vähemalt Euroopas ei peaks me alates 2019. aastast enam siseturust ja digitaalsest siseturust eraldi rääkima. Tegemist on sünonüümidega: näiteks ühtse Euroopa andmeruumi loomine kosmose- ja transpordiandmetest terviseandmeteni on kriitiline eeldus teenuste turu kvalitatiivseks hüppeks. Kõige olulisemaks möödunud aastatel pean siiski saavutatud mõttemaailma muutust, et digi ei ole asi iseeneses, vaid vahend kasvatada ühiskondlikku heaolu, mida loovad koos nii kodanikuühiskond kui ka era- ja avasektor. Tehnoloogiline mahajäämus võrreldes muu maailmaga ei ohustaks ainult meie heaolu, vaid muutuks õige kiiresti ka oluliseks julgeolekuprobleemiks. Ma tänan Euroopa Komisjoni presidenti Jean-Claude Junckerit, asepresident Andrus Ansipit ning kõiki ametnikke Eestis ja Euroopas, kes on Euroopa Liidu digiarengusse panustanud.
Lugupeetud Riigikogu! Siseturust on võimatu rääkida ilma inimeste heaolu ja ka väärtuseid otseselt puudutava sotsiaal- ja keskkonnapoliitikata, aga ka oluliste võimaldajateta, nagu andmed, teadmus ja innovatsioon, pangandus ja kapitaliturg ning energeetika ja ühendused. Senised valitsused on järjepidevalt arendanud Eesti ühendamist Euroopaga infrastruktuuri abil. Mul on hea meel, et piltlikult öeldes on kopp maha löödud nii gaasi- kui ka elektrituru täielikuks õiguslikuks ja füüsiliseks integreerimiseks. Alles hiljuti saatsin komisjoni presidendile kirja, et oluline on lasta turujõududel ja erasektoril ka gaasiturul teha oma osa, nii nagu see praegu elektriturul juba toimib. Euroopa Komisjoni ja Balti riikide juhtide ning süsteemioperaatorite otsuste alusel on sisuliselt loodud kõik võimalused, et järgmise kümnendi keskpaigaks oleksime energeetikas minevikuga lõpparve teinud.
Mis puudutab aga transpordiühendusi, siis esmalt toon esile sügisel põhjendamatult varju jäänud kolme Balti riigi avalduse Via Baltica muutmiseks isejuhtivale tehnoloogiale sobilikuks ja 5G võrguga kaetud maanteeks. Isejuhtivus ja elektromobiilsus on üpris kindlasti juba lähiaja küsimus, toetatuna nii digi- kui ka roherevolutsiooni poolt. Kuid kolm Balti riiki jätkavad üheskoos ka väga aktiivset tööd selle nimel, et Rail Balticu raudteeühenduse rajamiseks oleks uues pikaajalises eelarves piisav rahastus. Rahastuse põhialuste suhtes tahaksin juba Euroopa Komisjoni ettepaneku pinnalt olla mõõdukalt – mõõdukalt! – optimistlik, kuid loomulikult sõltub rahastus ka projekti arenemise kvaliteedist, samuti kiirusest. Kindlasti peame pingutusi jätkama nii ühisettevõtte kui ka kohalikul tasandil, et püsida projekti ja hangetega ajakavas. Eriti rõõmsaks teeb mind selle juures see, et aastaid taotletud ja sümboolse tähendusega Soome aktiivne osalus Rail Balticu projektis on muutunud käegakatsutavaks. Sellega koos on elavnenud arutelu Soome põhjasuunalise raudteeühenduse kandmiseks meid ühendavasse TEN-T trassikoridori, samuti Eesti–Soome raudteetunneli idee. Kolme riigi poolt möödunud aastal Riigikogus lõplikult kinnitatud Rail Balticu rajamise kokkulepe tähendab seda, et see on sisuliselt juba praegu meie haardeulatuses ja trass tuleb järgmise kümnendi keskpaigaks valmis ehitada. Rail Baltic on ajalooline võimalus tagada Põhja- ja Baltimaade parem ühendatus muu Euroopaga, aga ka võimalus tihendada nii riiklikke, majanduslikke kui ka inimestevahelisi kontakte äsja 100 aasta juubelit tähistanud Soome, Balti riikide ja Poola vahel.
Väga austatud siinviibijad! Puhta elukeskkonna tagamine on meie kohustus järeltulevate põlvede ees. Möödunud aastatel oli kahtlemata üks peamisi põhimõttelisemaid muutusi kokkuleppe sõlmimine kliimamuutuste ohjeldamiseks 2030. aasta perspektiivis. Meenutan, et meie praegune eesmärk on hoida ära maakera kliima soojenemine üle kahe kraadi aastaks 2050. Samas näitas rahvusvahelise kliimamuutuste kolleegiumi äsjane aruanne, et inimkonda ootavad ees suured negatiivsed muutused juba 1,5 kraadi võrra soojenemise korral. Eestis aga on keskkonna kontekstis väga palju asju, mille üle me kõik põhjusega rõõmu tunneme, nagu erakordselt suur looduslik mitmekesisus, metsarohkus, puhas õhk ja vesi, aga ka loodud pandipakendite süsteem.
Paraku on ka suuri "agasid", mis veenvalt näitavad, et järgmistel aastatel tuleb muutuda keskkonnasõbralikumaks ning astuda julgeid samme uute võimaluste loomiseks. Eesti energiasüsteem ja transport on Euroopas süsinikuheitelt inimese kohta kahetsusväärselt punase laterna rollis ning ka jäätmete hulga kasv ja kasutus on väga suured murekohad. Eelseisval kümnendil peame seega tõsiselt peeglisse vaatama ning hakkama märksa planeedisõbralikumalt oma igapäevaelu korraldama. Olen tihti kuulnud küsimust, kas rahvusvahelistest jõupingutustest on siin abi. Ma kindlasti usun, et on. Ja ma ei näe ka muud võimalust kui Euroopa tugevat eestvedavat rolli, et lahendada see kogu inimkonda puudutav teema. Meenutan, et tänu 191 riigi poolt 1987. aasta Montreali protokollis kokku lepitud kontrollimeetmetele on osoonikiht Antarktika kohal aeglaselt taastumas. Eelduslikult peaks keskmine ja

Arktika piirkonna osoonisisaldus taastuma 2050. aastaks ning Antarktika osooniauk peaks kaduma 2060. ja 2075. aasta vahel. Inimkond peab suutma end kokku võtta ka Pariisi leppe jõustamiseks.
Väga austatud Riigikogu! Kuna aasta viimane Ülemkogu kohtumine on ukse ees, peatun lühidalt, kui lubate, ka rände, Ühendkuningriigi Euroopa Liidust lahkumise ning Ukraina suveräänsuse ja territoriaalse terviklikkuse teemal, mis on päevakorral. Mis puudutab rännet, siis mul on hea meel, et oleme sihikindla tööga nii Euroopa Liidus kui ka koostöös kolmandate riikidega saavutanud kontrolli massilise rände voogude üle. Kui me räägime nn varjupaigapaketi läbirääkimistest, siis on selge, et kokkulepet püsivate ja kohustuslike rändekvootide kohta ilma Euroopat lõhestamata ei sünni. Ma toetan Euroopa Komisjoni pakutud mõtet, et parem varblane peos kui tuvi katusel – edasi peaksime minema seda teed, et võtame vastu need ettepanekud, mis on praegu hädavajalikud ja teostatavad. Eesti peab endistviisi oluliseks, et abivajajate laiemasse abistamisse peaksid panustama kõik riigid, kuid ümberpaigutamine peab toimuma vabatahtlikkuse alusel ja olema üks võimalikest meetmetest kriisiolukorras.
Teiseks oluliseks teemaks võib Ülemkogu kohtumisel kujuneda Ühendkuningriigi Euroopa Liidust lahkumise lepe ning meie tulevikusuhe. Ühendkuningriigi parlamendi alamkoda annab loodetavasti peagi esmase poliitilise hinnangu läbirääkijate viimase kahe aasta töö tulemusele. Ülemkogu eesistuja Donald Tusk on öelnud, et kellelgi ei ole sellest protsessist võita ning rõõmustada saab vaid selle üle, et kokkulepe on loodetavasti – loodetavasti! – olemas. Ja see on parim võimalik kokkulepe, sest jätab meid lähedasteks partneriteks ka edaspidi. Ma väga loodan, et kaine mõistus võidab. Olen seda meelt, et peame looma aluse tugevaks tulevaseks suhteks lähedase liitlase Ühendkuningriigiga ning, head sõbrad, jätma ellu võimaluse, et Brexit on pikas perspektiivis ehk siiski veel kord ümberpööratav. Usun, et paljudel on ka küsimus, mis juhtub, kui lahkumiskokkulepet ei peaks sündima. Ma jätan Ühendkuningriigi sisepoliitika selgitamise poliitikutele, kuid rõhutan, et Euroopa Liit, sh Eesti on paralleelselt valmistunud ka kokkuleppeta lõpptulemuseks. Loodetavasti jäävad need varuplaanid siiski alumisse lauasahtlisse.
Kolmandaks, ka selle aasta lõppedes ei saa kahjuks mööda agressioonist Ukraina vastu. Kahjuks ei ole olukord okupeeritud aladel Ukrainas läinud paremaks ning sanktsioone Venemaa suhtes tuleb pikendada. Mõistan selgelt hukka Venemaa sõjalise rünnaku kolme Ukraina mereväealuse vastu Kertši väinas, mille tagajärjel hõivati Ukraina laevad koos meeskonnaliikmetega. Tegemist oli Venemaa-poolse rahvusvahelise õiguse raske rikkumisega ning agressiooniga Ukraina suveräänsuse ja territoriaalse terviklikkuse vastu. Toetan vankumatult Ukraina suveräänsust ja territoriaalset terviklikkust ning ÜRO, Euroopa Liidu ja NATO edasisi samme Ukraina toetuseks. Eesti on valmis toetama Euroopa Liidu piiravate meetmete täiendamist, laiendamist või tugevdamist Venemaa suhtes.
Austatud Riigikogu! Kuna tegemist on selle valitsuse viimase ülevaatega, avaldan tänu nii Riigikogu Euroopa Liidu asjade komisjonile kui ka väliskomisjonile ja nende töökatele meeskondadele viljaka koostöö ja üksmeele eest. Eesti seisukohad sünnivad valitsuse ja loomulikult Riigikogu koostöös. Ma tean, et te olete teinud pikalt analüüse ja ettevalmistusi, et Riigikogus tehtavat tööd Euroopa Liidu asjadega paremini Eesti inimesteni viia. Tänan ka Riigikantselei kaasamise eest! Loodan, et värske rahva mandaadiga Riigikogu saab nende ettepanekutega põhjalikumalt tegeleda. Rõhutan aga, et olen ise valmis ja usun, et ka tulevaste valitsuste juhid ja nende liikmed on alati valmis tulema auväärt Riigikogu ette või ka komisjonide ette, et arutada Euroopa Liidu poliitika ja selle põletavate teemade üle. Loodan, et Eesti poliitikud selgitavad ka edaspidi aktiivselt nii meie ühiskonnas kui ka laiemalt vajadust Euroopa Liidu ühtsuse, üksteisemõistmise ja kompromisside järele.
Ma soovin tänada ka kõiki meie häid sõpru ja partnereid, kõiki suursaadikuid ja saatkondasid teie toe eest, teie mõistmise eest ning väga hea ja tugeva koostöö eest. Tsiteerin lõpetuseks Iiri muusiku, ansambel U2 solisti Bono kauneid sõnu: "Euroopa väärtused ja püüdlused on märksa enam kui lihtsalt geograafia. Need väärtused ja püüdlused lähevad otse tuumani, kes me oleme inimestena ja kelleks me tahaksime saada. Euroopa idee väärib seda, et kirjutaksime temast laule ja lehvitaksime lippe. Et neil keerulistel aegadel peale jääda, peab Euroopa mõte muutuma ka tundeks." Soovin meile kõigile edu selleks tundeküllaseks teekonnaks! Soovin siiralt jõudu Euroopale ja armsale Eestile. Aitäh!

10:33 Aseesimees Enn Eesmaa

Suur tänu, austatud peaminister! Avan ajalimiidita küsimustevooru, ainus piirang on, et iga Riigikogu liige saab küsida ühe suulise küsimuse. Palun, Andres Herkel!

10:34 Andres Herkel
Aitäh, härra juhataja! Austatud peaminister! Te ütlesite täna ja olete ka seoses Ülemkogu istungi ettevalmistamisega öelnud, et sanktsioone Venemaa suhtes, mis on seotud agressiooniga Kertši väinas, tuleb tugevdada ja pikendada. Eilsel inimõiguste aastakonverentsil kõneldi ka nendest teemadest ja pinnale jäi seisukoht, et kõige tõhusamad on sellised individualiseeritud sanktsioonid. Nagu te hästi teate, rida Eesti avaliku elu tegelasi, sh kolm Riigikogu liiget, on saanud arusaamatutel poliitilistel põhjustel Venemaale sissesõidu keelu. Nende hulgas on ka siinküsija. Öelge palun, kuidas te peaministrina seda olukorda hindate? Ja kuidas te hindate võimalust, et vastaksime samaga? Pean silmas Riigiduuma poliitikuid, kes on Kertši agressiooni tunnustanud ja kiitnud, ja selle täideviijaid.

10:35 Peaminister Jüri Ratas
Aitäh selle küsimuse eest! Kindlasti ei pea ma mitte kuidagi põhjendatuks, et Eesti Riigikogu liikmed on sattunud sellesse nimekirja – nagu te ütlesite, kolm inimest, sh ka teie. Seda ma kindlasti taunin. Kui te küsite, kuidas ma hindan võimalust sanktsioone kehtestada, siis nagu ma oma kõnes ütlesin, küsimus ei ole ju ainult sanktsioonide pikendamises. Eesti on taotlenud ka nende laiendamist ja tõhustamist. Seda on väga keeruline täna öelda, mida see täpselt tähendada võiks. Ju see tähendab teatud inimestele Euroopa Liitu sissesõidu piiranguid. Kui tõenäoline see on? Nii palju, kui neid arutelusid on toimunud, on teada, et on riike, kes peavad õigeks sanktsioonide laiendamist, ja Eesti on kindlasti valmis selle üle diskussiooni pidama. Aga kas see on ka realistlik, et neid laiendatakse – siin on täna sellele lõplikku vastust vara anda.

10:36 Aseesimees Enn Eesmaa
Urmas Kruuse.

10:36 Urmas Kruuse
Aitäh, austatud istungi juhataja! Auväärt peaminister! Tänases Tartu Postimehes oli väga huvitav intervjuu Vahur Einbergiga, kes aitab Ukraina lapsi, ja ma tahaksin teda siin Riigikogu saalis tsiteerida. Tal on selline tunne, et Ukraina sõdib suure kurjuse impeeriumiga terve Euroopa eest. Ja mul on tunne, et ma olen neile võlgu, ütleb ta. Kuidas ma ei aita neid, kui mul on võimalus olemas ja kui ma näen neid videoid, kus Ukraina langenud poisse tuuakse kodukülla ja terve küla on põlvili maas? Kuidas ma ei aita neid? Oma kõnes te täna ütlesite, et Eesti on valmis toetama Euroopa Liidu piiravate meetmete täiendamist. Miks ikkagi on Eesti valitsus muutunud nii lahjaks ega ütle, et ta nõuab täiendavate sanktsioonide kehtestamist?

10:37 Peaminister Jüri Ratas
Aitäh, härra Kruuse! Ma saan aru, et te püüate siin mingit poliitilist sõnadega mängimist teha. Ma võin öelda lause, et Eesti toetab karme sanktsioone ja on sellise ettepaneku teinud. Aga küsimus on selles, et kui suure tõenäosusega me täiendavatest sanktsioonidest räägime. On tõesti olemas isikuid puudutavad sanktsioonid. Küsimus on selles, kui suur on see võimalus, et need tõesti realiseeruvad. Selles ei ole täna ju küsimus, kas Eesti toetab sanktsioone või mitte. Riigikogu väliskomisjon on öelnud oma selgituse, mida ma kuulsin ka eile Euroopa Liidu asjade komisjoni istungil. Eesti valitsus on oma positsioonid kinnitanud. Mina ütlesin seda täna siin oma kõnes ja meie välisteenistuse inimesed ju töötavad selle nimel. Aga küsimus on selles, kas selle taga on 28 riiki või ei ole. Seda on täna veel vara hinnata. Ma saan aru, et kui siin Riigikogu saalis küsitakse, eriti kui teie erakonna liikmed küsivad, siis tuleb mul oma sõnadele veel kümme korda kraade juurde panna, et te neid usuksite. Tegelikult ma ütlesin väga konkreetselt, et Eesti peab tõesti õigeks nende sanktsioonide laiendamist ja täiendamist.

10:38 Aseesimees Enn Eesmaa
Palun, Külliki Kübarsepp!

10:38 Külliki Kübarsepp
Aitäh, hea aseesimees! Hea peaminister! Ma leian, et Euroopa Liidu olulisimaid väljakutseid on tegeleda väärtuskonfliktide maandamisega, mis eri riikides järjest enam aset leiavad. Te mainisite märksõnana usaldust, ma seoks selle demokraatia alustaladega. Venemaa õõnestab oma tegevusega suveräänsete

riikide sõltumatust. Te nimetasite ühe meetodina, kuidas selle vastu tegutseda, väärinformatsiooni tõkestamist. Kas te oskate veel tuua meetmeid, mis Euroopa Liidu tasemel hetkel arutelu all on? Kuidas ikkagi saaks demokraatia alustalasid kaitsta? See võiks ju olla tänapäeval üks reaalsemaid Euroopa Liidu väljundeid. Ja millised on Eesti konkreetsed initsiatiivid ja ettepanekud?

10:39 Peaminister Jüri Ratas
Aitäh! Mis puutub väärtuskonfliktidesse, mida te märkiste, siis see on täiesti õige. Ukrainas käib sõda ja ma lisaksin, et kindlasti tuleb meil ka terrorismi vastu võidelda ja tegelda kogu rändetemaatikaga – seda ma märkisin ka oma kõnes –, samuti tõkestada valeuudiste ning pooltõdede levitamist. Veel tooksin siia loetellu Brexiti. Selleski protsessis on kõlanud pooltõed. Väärinformatsiooniga seotud tegevuskava on olnud kindlasti ka meie initsiatiiv. Ma arvan, et selline küberpoliitika on meie pikaajaline poliitika ja loomulikult on tähtsad kõik meetmed, mis on seotud hübriidsõja pidamisega. Need on kindlasti aspektid, millele nendest väärtustest rääkides tuleb tähelepanu juhtida.

10:41 Aseesimees Enn Eesmaa
Taavi Rõivas.

10:41 Taavi Rõivas
Aitäh, austatud peaminister! Loomulikult peab Euroopa Liit jõulisemalt reageerima Venemaa Föderatsiooni agressioonile Ukrainas ja siinkohal ma kutsun teid üles veenma ka oma erakonnakaaslasi siinsamas Riigikogus, kes on jätnud mõnele väga põhimõttelisele avaldusele hääled andmata ja ka komisjonides püüdnud neid Eesti seisukohti oluliselt leebemaks teha. Ma loodan, et see kunagi Eestis siiski muutub. Aga mu küsimus on hoopis teise teema kohta. Selle aasta Eurobaromeeter näitas, et järsult on vähenenud nende Eesti inimeste hulk, kes usuvad, et Eesti häälel on Euroopa Liidu tasemel kaalu. Alla viiendiku inimesi usub, et see nii on. Loomulikult võib süüdi olla see, et osa Europarlamendi liikmeid justkui ujub Eesti ametliku liiniga vastuvoolu, aga ma usun, et mingi roll ja vastutus on siin ka valitsusel. Kas te näete endal mingit rolli selles või mis see põhjus võiks olla?

10:42 Peaminister Jüri Ratas
Aitäh, hea küsija! Minu meelest on see küsimus väga põhimõtteline ja nõuab pikemat vastust, sest see on oluline. Eks ta nagu haakub ka eelmise küsimusega väärtuste kohta. Teil on õigus, tuleb seisukoht esitada, eriti kui asi on välispoliitilises joones. Samas, kurb küll, aga loomulikult on parlamendis hääletus tulenevalt Riigikogu liikme staatusest vaba. Toon aga ühe näite seoses hiljutise ränderaamistikku puutuva küsimusega: suurim poliitiline jõud siin saalis jättis kujundamata oma seisukoha. Teie olete olnud 17 aastat riigitüüri juures, nii Välisministeeriumis, Stenbocki majas kui ka Kaitseministeeriumis. Te teate, kui oluline on hoida välispoliitilist joont ja kui habras see kõik on. Ja see, et te ei öelnud välja ei üht ega teist seisukohta, oli välispoliitilises mõttes kindlasti väga halb signaal. Me kõik siin saalis peame aru andma oma valijate ees. Mina tahan öelda siit Riigikogu kõnetoolist – mul ei ole õigus öelda seda teile kui Riigikogu liikmetele, aga võin seda öelda Reformierakonna valijatele –, et mina kaitsen neid välispoliitilisi väärtusi, mille poole püüeldes Eesti on olnud õigel teel. Ka teie valijad võivad kindlad olla, et seda ma teen. Me kujundame seisukoha ja me ütleme selle ka välja.
Nüüd tulen teie küsimuse teise poole juurde: see puudutas Eestit seoses Eurobaromeetri uuringuga. Kõigepealt, te olete numbrite peale muidugi mihkel – selles osas ma tunnustan teid, härra Rõivas –, aga minu teada see viimane Eurobaromeetri uuring näitas seda, et ligemale 79% toetab Euroopa Liidus olemist. Eesti tegi selle küsitluse eelmise aasta lõpus. Need küsimused teevad alati kindlaks ka selle, kui suur on toetus vene keeles kõnelevate elanike hulgas, ja mul on väga hea meel, et seegi protsent oli väga kõrge. Kui mu mälu mind ei peta, oli see ligemale 69%.
Te küsisite ka peaministri rolli kohta. Tahan öelda, et minu meelest on väga oluline välja tuua – ja seda ülesannet ma ei seosta ainult peaministriga, vaid kogu Eesti ametkonna, Riigikogu ja valitsusega –, mis initsiatiividega tuldi välja meie eesistumise aja jooksul. Need olid väga põhimõttelised initsiatiivid. Ütleksin, et need olid väga suured ideed, mis leidsid 28 riigi toetuse või väga suure enamiku toetuse. Ma nimetasin siin septembrikuud. Kui veel täpsem olla, siis see oli 29. september, kui Euroopa Liidu liidrid, nii riigipead kui valitsusjuhid, arutasid siin kaunil Eestimaal ja meie armsas Tallinna linnas digitaaltemaatikat. Ja olgem ausad, ma arvan, et see oli murranguline hetk digitaalteemadega edasiminekul, digitaalühiskonnaga edasiminekul, tehisintellektiga edasiminekul. See on kindlasti olnud

valdkond, kus Eesti on eestkõneleja olnud.
Ja kui teie soovite oma küsimusega läbi lillede rünnata praegust peaministrit või valitsust, siis mina hoopis toetan teid, härra Rõivas. Ka teie tegite peaministrina väga head tööd digitaalvaldkonnas. Ka nimetasin ma selge sõnaga Euroopa Komisjoni asepresidenti härra Ansipit: teda teisena, esimesena aga komisjoni presidenti härra Junckerit. Eesti on olnud selles vallas väga tugev eestkõneleja ja me võime selle üle uhked olla. Mis puutub statistikasse, siis eks seda tuleb jälgida, aga elu on minu meelest rohkem ikkagi tänavatel, inimeste vahel ja mitte Exceli tabelites. See on alati olnud teie usk, lootus ja armastus, aga ma ei tea, kas sellele on õige panustada.
Nüüd, te küsite suurte initsiatiivide kohta, mida on Eesti vedanud, ja see on väga põhimõtteline küsimus. Võtame kaitsedimensiooni – taas Eesti eesistumine. Eesti oli ju see, kes vedas mõtet, et enamik Euroopa riike teeksid süvendatult kaitsekoostööd. Kas või üks näide: seesama PESCO loomine. See sai loodud Eesti eesistumise ajal, kui ma ei eksi, siis detsembris. Siis oli tegev veel meie eelmine Kaitseväe juhataja. Nelja tärniga kindral Terras pidas seal kõne kõikide liidrite ees. See on Eesti initsiatiiv olnud. Kogu kübertemaatika, küberkaitse valdkond – see on valdkond, kus Eesti on väga tugevalt sõna võtnud ja kus ta on tugeval positsioonil.
Te küsisite ka isiklikult minu kohta. Eks ma olen tagasihoidlikult nendes küsimustes ettevõtmisi toetanud, leidnud liitlasi ja eesistumise ajal seda tööd teinud. Tahan öelda ka seda, mida ma isiklikult olen teinud ja soovitan teha ka teil, kui jääb valimiskampaania tuhinas natukene aega: minge kohtuge õpilastega Eesti koolides. Ma olen päris palju koolides tunde andnud, rääkinud Eesti eesistumisest, rääkinud sellest, mis on olnud meie positiivsed initsiatiivid. Me oleme korraldanud ka rahvakohtumisi üle Eesti. Ma olen kasutanud ka seda suurepärast võimalust, mida on pakkunud Euroopa Parlament. President härra Tajani on tulnud välja oma initsiatiiviga, et Euroopa riigipead ja valitsusjuhid võiksid käia Euroopa Parlamendi ees rääkimas tulevikuvisioonist. Mul on olnud suur au esineda Strasbourgis, tuleb tunnistada, kolm korda. Tõesti, nendest kaks korda olid seotud Eesti eesistumisega. Aga ma sain rääkida ka sellel teemal, millest novembrikuus rääkis Saksa kantsler ja enne teda Rumeenia president. Nii et need on olnud need initsiatiivid ja loomulikult need on ainult mõningad, mida ma käsitlesin vastuses teie põhjalikule küsimusele.

10:50 Aseesimees Enn Eesmaa
Palun, Anne Sulling!

10:50 Anne Sulling
Hea peaminister! Te mainisite oma kõnes, et me oleme olnud edukad ka rahvusvahelises teaduskoostöös. Ometi on Eesti peale Kreeka ainus Euroopa Liidu liikmesriik, kes ei ole oma eelarvest leidnud vahendeid, osalemaks Euroopa Liidu Eurostarsi programmis. See on programm, mis soodustab Euroopa Liidus teadus- ja arendustegevusalast koostööd väikeste ja keskmise suurusega ettevõtete vahel. Minu küsimus on: kas te peate õigeks, et Eesti on jäänud Eurostarsist kõrvale, ja kui ei pea, kas plaanite selles osas midagi ette võtta?

10:50 Peaminister Jüri Ratas
Aitäh! Ma kõigepealt arvan seda, et kui me võtame uue Euroopa Liidu eelarveperioodi 2021+, siis me näeme selles palju suuremat tähelepanu ja palju suuremat, ütleme, pühendumist teadusele, innovatsioonile, haridusele. Seda suunda kindlasti Eesti toetab tugevalt. Nüüd, kui rääkida teaduse integreeritusest Eestiga seoses, siis seda, et Eesti oleks selles valdkonnas veel aktiivsem, võtaks veel aktiivsemalt kõigest osa, ma igal juhul pean õigeks. Toon ühe näite, mis ei ole otseselt seotud Euroopa Liiduga: Eesti on teinud kõik vajalikud ettevalmistused ja näinud ka eelarves ette raha CERN-iga liitumiseks. Me tahame saada CERN-i täisliikmeks ja seda just sellepärast, et soovime ühelt poolt ära kasutada meie haridus- ja teaduspotentsiaali ja teiselt poolt teha majandusalast koostööd. Nii et igal juhul ma arvan, et suurem integreeritus on oluline, ja Eesti seda toetab. Selle konkreetse projekti kohta ma kahjuks ei saa jooksvalt infot anda. Ma kindlasti vastan teile selle kohta kirjalikult. Ja kui me võtame näiteks Horisondi programmi, siis Eesti saab sellest väga palju kasu ning toetab ka eelarveperioodi 2021+ kava.

10:52 Aseesimees Enn Eesmaa
Jaak Madison.

10:52 Jaak Madison
Aitäh, austatud istungi juhataja! Hea peaminister, aitäh teile kõne eest! Ma seda praegu kommenteerima ei hakka, kuid ma küsin teilt ühe lihtsa küsimuse. Te rõhutasite korduvalt tugeva Euroopa vajadust: liitlassuhted, Saksamaa-Prantsusmaa. Kõik on tore, ilus ja kena – see on teie arvamus ja las see teil olla. Kuid lihtsalt lühikene kommentaar. Kui Venemaa teostas agressiooni Kertši väinas, siis Euroopa Liidu eesistuja Austria pani kohe lauale variandi võimalikust sanktsioonide karmistamisest. Esimesed riigid, kes selle kohe jõuliselt tagasi lükkasid, olid Saksamaa ja Prantsusmaa. Palun teie hinnangut sellisele käitumisele! Kuidas see tugevdab Eesti positsiooni Euroopa Liidus ja ka Euroopa riikide kaitset?

10:53 Peaminister Jüri Ratas
Aitäh teile! Kõigepealt ma tahan öelda, et kuidas siis Saksa- ja Prantsusmaa telg ja nende initsiatiivid ei tugevda Euroopa kaitset? Ma ei tea, kas te lihtsalt ei kuulanud minu vastust eelmisele küsimusele … Vabandust, üle-eelmisele, mitte proua Sullingu, vaid härra Rõivase küsimusele. Ma rääkisin sellest, et näiteks sellesama PESCO puhul, mille me lõime, oli ju tegu nii Saksamaa kui ka Prantsusmaa initsiatiiviga. Nüüd on Prantsusmaa välja tulnud uue, veel tugevama Euroopa Liidu sisese kaitse kriisi dimensiooniga. Ma tahan öelda, et minu meelest need kaks riiki väga tugevalt panustavad sellesse töösse. Nagu ma juba ütlesin, sanktsioonide temaatikat me Ülemkogu istungil, mis leiab aset selle nädala lõpus, arutame. Eesti positsioon on selge ja eks teised riigid kujundavad järgmistel päevadel ka oma positsiooni.

10:54 Aseesimees Enn Eesmaa
Mart Helme.

10:54 Mart Helme
Aitäh, härra eesistuja! Lugupeetud peaminister! Ma ei kavatsenud üldse sõna võtta ega küsimust esitada, aga teie vastuste laad, õigemini vastamata jätmine, teie targutamine, teie üleolev Riigikogu fraktsioonide õpetamine, mida nad valesti on teinud ja kuidas nad peaksid oma valijatele aru andma – teate, see meenutab mulle juba Nursultan Nazarbajevit. Riik ei ole teie läänivaldus ja siin olevad fraktsioonid on saanud teie fraktsiooni omast erineva mandaadi – igaühel oma valijad, igaühel oma mandaat. Ma lihtsalt kutsun teid korrale. Tuletan ka meelde, et opositsioonis liigub juba idee infotunnis teile küsimusi enam mitte esitada, sest me saame vastuseks ainult ülbet-üleolevat õpetamist. Pange tähele! See on minu kui rahvasaadiku sõnum teile. Aga küsimus on: kuidas klapib meie pikaajaline välispoliitiline kurss meie lõunanaabrite Läti ja Leedu omaga? Nemad ei ühine ränderaamistikuga?

10:55 Peaminister Jüri Ratas
Aitäh! Kõigepealt ma kindlasti tänan teid selle alguses kõlanud tiraadi eest ja soovin teile palju jõudu teie töös! Ega sellele midagi rohkem lisada ei ole. Aga kui rääkida Lätist, siis ma loodan, et Läti saab endale õige pea peale valimisi valitsuse, et leitakse peaministrikandidaat, kes saab toetuse. Loodetavasti Läti saab nii ka toimiva valitsuse. Eesti ränderaamistikuga seotud kurss on nii kaua, kui minul on olnud au olla oma praegusel ametipositsioonil, olnud üks ja seesama. Ja see jääb nii ka tulevikus, vähemalt ma soovin seda. Kui me räägime pagulastest ja rändekvootidest, siis see kõik saab toimuda ainult vabatahtlikkuse alusel. Eesti tegi ju oma eesistumise ajal ettepaneku, et kindlasti peab olema vastuvõtva riigi nõusolek. Valdkond, kuhu Eesti on väga olulisel määral panustanud ja soovib ka tulevikus panustada, on kõik see, mis puudutab välispiiride kaitset, samuti toetust Aafrika riikidele ning head koostööd näiteks Türgiga. Euroopa Liidu rändepoliitika on ju andnud konkreetseid tulemusi ja minu meelest ei saa praegu enam rääkida kriisist. Võrreldes tippajaga 2015. aasta oktoobris on ebaseaduslike piiriületuste arv vähenenud 95%. See on päris suur pingutus olnud.
Ränderaamistiku osas pole kolm Balti riiki tõesti ühesugustel seisukohtadel. Minu teada Leedu on samal seisukohal kui Eesti, Läti on teisel seisukohal. See on iga riigi oma otsus. Eesti seisab kindlasti vastu massiimmigratsioonile, me ei toeta pagulaskvoote, toetame endiselt vabatahtlikkust. Ja loomulikult peab illegaalne ränne mingid raamid saama ja minu meelest ränderaamistik annabki selle lahenduse.

10:58 Aseesimees Enn Eesmaa

Krista Aru, palun!

10:58 Krista Aru
Aitäh, härra juhataja! Lugupeetud peaminister! Ma jätkan oma küsimusega just sealt, kus te äsja lõpetasite. Seoses ÜRO ränderaamistikuga kõneldi palju vajadusest saavutada lähteriikidega tagasivõtulepingud. Milline on Euroopa Liidu šanss sõlmida näiteks Aafrika riikidega kiirendatud korras tagasivõtulepinguid?

10:58 Peaminister Jüri Ratas
Aitäh! Perioodil 2015–2017 on Euroopa Liidust tagasi saadetud 692 000 ebaseaduslikult liidu territooriumil viibinud kolmanda riigi kodanikku. Siiski on tagasisaatmise tõhusus endiselt ebapiisav. Keskmiselt on kolme aasta jooksul suudetud tagasi saata vaid 40% tagasisaatmise otsuse saanud isikutest. Ja kuna tagasisaatmise edukus sõltub palju ka kolmandate riikide koostöötahtest, siis tuleb tagasisaatmise poliitikat enam siduda viisa-, kaubandus- ja arengukoostöö poliitikaga. Kolmandate riikidega tehtav koostöö peab lähtuma põhimõttest: rohkem rohkema eest. Euroopa Liidu abimeetmetega tuleb luua stiimuleid tagasivõtulepingute rakendamiseks ja loomulikult ka uute sõlmimiseks. Vajaduse korral tuleb rakendada ka sanktsioonimeetmeid kolmanda riigi suhtes. Oluline on veel tugevdada Euroopa Piiri- ja Rannikuvalve Ameti rolli tagasisaatmise korraldamisel. Ma arvan, et kui me räägime läbi Cotonou lepingu, siis puudutame ka laiapõhjalisi suhteid Aafrikaga.

11:00 Aseesimees Enn Eesmaa
Peeter Ernits.

11:00 Peeter Ernits
Hea juhataja! Hea peaminister! Sa oled läinud Eesti rahva vastu, kellest vaid veerand arvab, et rändeleping tuleb heaks kiita. Sa oled läinud meie peamise välispoliitilise liitlase USA vastu, kes arvab, et rändelepingut ei tule heaks kiita. Sa ei jaga Euroopa Liidu eesistujamaa Austria seisukohta, mis on samasugune nagu eelnimetatutel. Ja ma küsin: millist välispoliitilist liini sa tegelikult siis ajad, kui sa sellisel seisukohal oled?

11:01 Peaminister Jüri Ratas
Aitäh, armas Peeter! Ma arvan, et ma võin nii öelda, sest me oleme ühes erakonnas olnud ja eelmistel, 2015. aasta valimistel Eesti elanikud andsid ka sulle hääli. Tõsi küll, vaid nii palju, et sellest piisas asendusliikmena Riigikokku tulekuks. Aga need inimesed, kes sind siis toetasid, toetasid keskerakondlikke vaateid. Nad toetasid seda, et me Eestis seisaksime solidaarsuse, ühtse ühiskonna eest, seisaksime selle eest, et kaotada ebavõrdsus, seisaksime selle eest, et mitte kedagi ei jäetaks maha. Sa oled teinud oma valiku, sa oled lahkunud Keskerakonnast. Nüüd ma näen sind EKRE ridades. Ja eks ma saan aru, et kui sa peaksid andma aru oma valijatele üle Eestimaa, siis sul oleks kindlasti seda raske teha. Miks sa need põhimõtted hülgasid ja oled omaks võtnud teistsugused põhimõtted?
Sa küsid, mis on Eesti välispoliitika põhiliin. See on olnud väga kindlalt see, milles me oleme kokku leppinud 1990. aastate alguses, keskpaigas ja lõpus. See on kindlasti see, et meil on tugevad transatlantilised suhted. Ma näen siin ka Ameerika Ühendriikide saatkonna inimesi ja ma tahan öelda, et ma olen väga õnnelik selle üle, et meil on tõesti väga tihedad suhted USA-ga. Võtame kas või eelmise aasta: minu meelest see oli suurepärane, et Ameerika Ühendriikide asepresident härra Pence külastas Eestit, et spiiker Ryan külastas Eestit. Või võtame selle aasta: Ämaris me näeme üsna sageli USA hävitajaid ja sõjaväelasi. Kindlasti see hea koostöö ja panustamine on meie jaoks ääretult oluline ja mitte ainult siin 45 000 ruutkilomeetril, vaid ka väljaspool. Eesti peab oma liitlastega aktiivselt koos tegutsema. Võtame kas või Afganistani, kus me tegutseme koos Ameerika Ühendriikidega.
Teine suur dimensioon, mis Eesti jaoks tähtis on ja millest kogu see tänane ülevaade ju räägib, on Euroopa Liit. On Eesti ja 27 muud riiki. Jah, ma ütlen meelega: Eesti ja 27, *summa summarum* 28. Ma ei taha rääkida 30. märtsist 2019, sest mulle see ei meeldi, see teeb mind kurvaks. Aga sa küsisid, mis see Eesti välispoliitiline joon on. Meie eesmärk olla aktiivne liige NATO-s, aga loomulikult olla aktiivne liige ka Euroopa Liidus. Ning me näeme selles Eesti panust. Ma olen terve tänase kõne ja vastuste ajal rääkinud, mis see meie välispoliitiline joon on.

Kolmandana toon välja kahepoolsed suhted. Kahepoolsed suhted majanduspoliitikas on meil head olnud, aga potentsiaali on veel palju. Ma arvan, et nii peaminister, nii Välisministeerium kui ka EAS – me peame kõik rohkem pingutama. Loomulikult palume ka Riigikogu abi. Kui me võtame julgeoleku valdkonna, siis praegu on näiteks Malis Aafrikas, kus toimub Barkhane missioon, kui ma ei eksi, 48 Eesti võitlejat koos Prantsusmaa, Suurbritannia ja Hispaania sõjaväelastega. Need on näited Eesti aktiivsusest kahepoolsetes suhetes.
Loomulikult ma ei saa üle ega ümber minna sellest, et me soovime õhuturbe jätkumist Ämaris. Mul on väga hea meel, et Saksamaa on otsustanud teha siin kaks rotatsiooni. See on midagi väga erilist! Mõtleme aega kümme aastat tagasi! Seesama EFB – ma arvan, et sellest julgeti ainult unistada. Täna on see reaalsus, härra Ernits. Suurbritannia sõdurid, Taani sõdurid. No ma ei tea, kui ilus see on, et näitate näpuga meelekohale. See peaks tähendama, et te ütlete: ma olen loll. Mina ei ütle teile seda, mida teie kehakeel praegu väljendas. Ma ütlen, et te olete tubli Riigikogu liige ja soovin teile jõudu! Aga kui te midagi küsite, siis ärge näidake teisele inimesele, et ta on loll. See ei ole ilus! Kuulake vastus kenasti ära. Võib-olla see on teie jaoks uus käitumismaneer teie uues kodus, aga minu meelest ei ole ilus end niimoodi kehakeeles väljendada, nagu te praegu tegite.
Ma aga toon kindlasti välja meie head liitlassuhted Põhja-Balti koostöös, mis on meil tugev välispoliitiline joon. Mul on väga hea meel, et mõned nädalad või vahest veidi rohkem kui kuu aega tagasi oli Norras Oslos Põhjamaade ja Balti riikide peaministrite kohtumine, pluss Suurbritannia peaminister Theresa May. Oli selline koostööformaat. Peamine küsimus oli see, kuidas me saaksime meditsiinis, inimeste ravimisel raskete haiguste puhul paremini tehisintellekti rakendada ja tagada andmete turvalise liikumise.
Kindlasti ei saa üle ega ümber ka ÜRO küsimusest. Me teeme ju praegu väga aktiivset kampaaniat, et saada ÜRO Julgeolekunõukogu mittealaliseks liikmeks aastail 2020–2021. Valimised peaksid aset leidma 2019. aasta suve alguses.
Nii et, härra Ernits, kui ka teie saate oma välispoliitilisi kontakte kasutada, siis kasutage ja paluge, et nad toetaksid Eestit. Kübervaldkonnas on Eestil ÜRO Julgeolekunõukogus väga palju anda. Ma soovitan nii teile kui EKRE-le, kasutage ka oma kontakte! Need kõik ongi meie välispoliitika olulised jooned.

11:07 Aseesimees Enn Eesmaa

Austatud väitlejad, palun järgida teatud sisekorra eeskirju selles paljude arvates Eesti kõige olulisemas istungisaalis! Raivo Põldaru, palun!

11:08 Raivo Põldaru

Aitäh, härra Riigikogu aseesimees! Hea peaminister! Loen ülevaatest: "Püüdleme intensiivselt selle poole, et saavutada tulevikus perekonnaasjades tehtud kohtulahendite kiirem piiriülene täitmine. Hetkel on lahendi täitmiseks teises liikmeriigis vajalik läbida eelnevalt kulusid lisav ja aeganõudev täidetavaks tunnistamise vaheetapp, mida soovime kaotada." Mis probleemid meil siis on? Kas perekonnaseaduses on midagi halvasti võrreldes teiste Euroopa riikidega? Kas meie abielusid ei tunnistata mujal või mis asjad need on, mis kiiresti on vaja kaotada? Kas probleem on see, et äkki perekonnaseadus ongi veel meie ainuke oma seadus, mis meil kehtib? Mis probleemid meil sellega on?

11:09 Peaminister Jüri Ratas

Härra Põldaru, kõigepealt ma tänan teid asise küsimuse eest ja selle mõistliku suhtlemise eest, kus te ei kasutanud kehakeelt nagu eelmine küsija. Ma tahan nii palju öelda, et kui te lubate, siis ma kindlasti annan teile põhjaliku kirjaliku vastuse. Hetkel oskan ma öelda seda, et minu teada nende kohtuotsuste tunnustamine võtab liiga kaua aega. See peab käima kiiremini ja ka lihtsamalt. Aga põhjalikuma vastuse, kas Eesti seadustikus tuleks midagi muuta, saadan teile kirjalikult.

11:09 Aseesimees Enn Eesmaa

Henn Põlluaas.

11:09 Henn Põlluaas

Aitäh! Ma pean ütlema, et mul oli äärmiselt piinlik kuulata vastust oma pinginaabrile Peeter Ernitsale. Te ajasite kõikvõimalikku muud juttu ja süüdistasite teda ning mitte poole sõnagagi ei vastanud tema

küsimusele. Teil peaks piinlik olema. Te ei ole siin mitte selleks, et lihtsalt meile mingit mulli ajada. Aga minu küsimus puudutab Marrakechis toimunud rändepakti kokkuleppimist. Suur hulk riike oli seal kohal. Ajalehtede väidetel olevat ka Eesti seal kohal olnud seda heaks kiitmas, aga samas eile te väitsite väliskomisjoni ja ELAK-i ühisistungil, et Eesti ei olnud seal kohal. Milline see olukord siis tegelikult on: kas Eesti on selle heaks kiitnud või Eesti ei ole seda heaks kiitnud? Valitsusel ju polnud mingit mandaati ka selleks, et kedagi volitada seda tegema. Milline on olukord?

11:11 Peaminister Jüri Ratas
Aitäh teile! Ei, vastupidi, ma vastasin teie pinginaabrile väga konkreetselt. Tema ütles mulle kehakeeles, et ma olen loll. Mina ütlesin, et nii ei ole ilus teha. Ja ma tunnustasin Ernitsat ja soovisin talle jõudu. Andsin talle niimoodi väga konkreetse vastuse. Nüüd, kui teie küsite, milline on Eesti seisukoht ja mis nüüd saab, siis ma saan aru, et põhimõtteliselt EKRE ja Reformierakond on selles küsimuses nagu ühel lainel. Ma vastan teile konkreetselt: Riigikogu on teinud toetava otsuse ränderaamistikuga ühineda. Kui ma ei eksi, siis hääletas selle poolt 41 Riigikogu liiget. Sellest Eesti lähtubki 19. detsembril 2018, kui USA-s New Yorgis toimub ÜRO Peaassamblee istung.

11:11 Aseesimees Enn Eesmaa
Märt Sults.

11:11 Märt Sults
Aitäh, hea eesistuja! Hea peaminister! Endise õpetajana ja koolidirektorina on mul seda diskussiooni äärmiselt raske kuulata. Nii ebaprofessionaalne tekst Reformierakonna ja EKRE poolt ei kannata mitte mingisugust kriitikat. On olemas mingisugune reglement, mille järgi esitatakse küsimusi, ja on olemas reglement, kuidas vastatakse. Mina tean tänu kollasele raamatule, et ettekandjal on oma arusaam küsimustele vastamisest, ja seda peab austama. See oli nagu protseduuriline märkus.

11:12 Peaminister Jüri Ratas
Aitäh!

11:12 Aseesimees Enn Eesmaa
Austatud peaminister, teile rohkem küsimusi ei ole. Nüüd kutsun kõnetooli Euroopa Liidu asjade komisjoni esimehe Toomas Vitsuti. Ettekande pikkus on kuni 20 minutit, seejärel on ette nähtud küsimuste voor. Igal Riigikogu liikmel on võimalik esitada üks suuline küsimus.

11:12 Toomas Vitsut
Aitäh, lugupeetud eesistuja! Head kolleegid! Austatud peaminister! Mul on hea meel olla taas teie ees, et anda ülevaade olulisematest teemadest, millele oleme Euroopa Liidu asjade komisjonis viimase aasta jooksul keskendunud. Meie tänane Euroopa Liidu poliitika arutelu on märgiliselt ajastatud. Loodetavasti peagi hääletab Ühendkuningriigi Parlamendi alamkoda Euroopa Liidust lahkumise lepet, mis otsustab tulevikusuhted. Tuleb otsustada, kas Ühendkuningriik lahkub Euroopa Liidust 29. märtsil 2019 soliidselt liiduga koostööd tehes või kaost tekitades. Soovin oma kolleegidele Briti Parlamendis kainet meelt ja pragmaatilisust selle otsuse tegemisel, hinnates rahulikult, mis on poliitilises turmtules kasulikum Ühendkuningriigi majandusele ning muidugi ka Ühendkuningriigi kodanikele. Nagu Theresa May on öelnud, tegemist on leppega, mis arvestab nii Euroopa Liidust lahkumise kui ka Euroopa Liitu jäämise poolt Brexiti referendumil hääletanud inimestega.
27 Euroopa Liidu liikmesriigi ühtsus on Brexiti kontekstis olnud märkimisväärselt tugev. Veelgi enam, Brexiti referendum on kasvatanud Euroopa Liidu toetust. Septembris läbi viidud Eurobaromeetri uuringu tulemused näitavad, et toetus Euroopa Liitu kuulumisele on suurem kui eales varem. Eestis toetab Euroopa Liidu liikmesust 74%, Euroopa Liidus keskmiselt 62% elanikest, mis on viimase 25 aasta kõrgeim näitaja. Eesti jaoks jääb Ühendkuningriik ka edaspidi lähedaseks partneriks ja sõbraks Euroopas ning liitlaseks NATO-s. Meie kõigi huvides on, et Ühendkuningriigil oleksid Euroopa Liiduga ka tulevikus head kaubandussuhted. Eesti on pidanud eriti tähtsaks ka jätkuvat koostööd Ühendkuningriigiga välis- ja julgeolekupoliitikas, aga ka digivaldkonnas. Eesti digitaalselt nutikad idufirmad on Ühendkuningriigis edukalt kanda kinnitanud.

Head Riigikogu liikmed! Alanud on läbirääkimised Euroopa Liidu järgmise eelarveperioodi mitmeaastase raamistiku üle. Austria on Euroopa Liidu eesistujana teema arutamisel head tempot hoidnud ning eesistumise lõpuks peaks suuremad liikmesriikidevahelised poliitilised vaidluskohad olema kaardistatud. Eesti saab tänase Euroopa Liidu seitsme aasta eelarvest toetusi 4,5 miljardit enam, kui eelarvesse ise maksab. Euroopa Liidu toetused on Eesti eurointegratsioonis läbivalt panustatud meie majanduse konkurentsivõimesse, taristusse, keskkonnakaitsesse, haridusse ja sotsiaalvaldkonda. Olukorras, kus brittide lahkumise tõttu ähvardab Euroopa Liidu eelarve maht kahaneda, on Eesti huvides kindlasti toetada poliitikat, mis suurendaks liikmesriikide sissemakseid sellesse. See seisukoht ja meiegi tuntav vastutus ühenduse tuleviku eest väljendub ka Eesti eelarveraamistiku seisukohtades, millest lähtuvalt me Euroopa Liidus läbirääkimisi peame. Eesti on lubanud olla valmis suurendama oma panust Euroopa Liidu eelarvesse, et Euroopa Liidu eelarve maht ei kahaneks. Eelarveläbirääkimistel seisame liidu suurema ühendatuse eest, mis võimaldaks kõigil liikmesriikidel saada osa siseturust. Peame tähtsaks rahastust, mis võimaldaks tegeleda rändesurve väljakutsetega ja toetada Euroopa Liidu vähem arenenud piirkondi. Oluline on, et Euroopa Liidus väheneks ning lõpuks kaoks ebavõrdsus põllumajanduse otsetoetuste tasemes. Suured erinevused toetuste tasemes pole õigustatud sarnaste tootmissisendite, näiteks seadmete, kütuse ja väetiste hindade kontekstis. Eelarveläbirääkimistel on oluline seista selle eest, et Eesti põllumeestel oleksid võrdsed võimalused oma ametikaaslastega teistes liikmesriikides.
Eraldi tähelepanu tahan pöörata haridusvaldkonna ja üldse noorte koostööle, mida Euroopa Liidu eelarvest rahastatakse. Euroopa ühtse haridusruumi sünonüümiks on saanud Erasmuse programm. Erasmusega on liitunud üle 5400 ülikooli. Eestist on viimase kahe aasta jooksul Erasmuse kaudu õpirändes osalenud üle 6500 tudengi. Eesti seisab selle eest, et ka järgmisel eelarveperioodil üliõpilasvahetus jätkuks ja võimaluse korral ka suureneks.
Head sõbrad! Vaid aasta tagasi olime Euroopa Liidu Nõukogu eesistuja rollis ning saime mõjutada Euroopa Liidu poliitikate kujundamist otse juhipositsioonilt. Eesti eesistumisele tagasi vaadates võime uhkust tunda: me hoidsime Euroopat kindlal ja eesrindlikul kursil. Euroopa Liidu energiapoliitika on üks nendest valdkondadest, kus Eesti mõjutusi on veel tänaseni tunda. Oleme panustanud Euroopa Liidu energialiidu loomisesse ja seeläbi kindlamasse, taskukohasemasse ja säästvamasse energiasse. On rõõm tõdeda, et Euroopa Liidu tasandil on lõpusirgele jõudmas puhta energia paketi läbirääkimised, mille eduloos tuleb ära märkida ka Eesti panus. Olulisematest läbimurretest tooksin esile tänavu juunis saavutatud kokkulepped energiatõhususe ning taastuvenergia suurendamise osas. Kokku lepitud uute reeglite kohaselt peab 2030. aastaks vähemalt 32% liidus tarbitavast energiast pärinema taastuvatest allikatest ehk siis olema päikese- või tuuleenergia. Samuti valitseb Euroopa Liidus üksmeel suurendada 2030. aastaks energiatõhusust 32,5% võrra ning seejuures hõlbustada majapidamistel rohelist energiat ise toota, salvestada ja tarbida.
Mainimata ei või jätta sel suvel saavutatud poliitilist kokkulepet Balti elektrisüsteemide sünkroniseerimiseks Kesk-Euroopa sagedusalaga. Oleme olnud kohati ambitsioonikamadki, kui Pariisi kliimakokkuleppega võetud kohustused ette näevad. Kahtlemata on Euroopa Liit eeskujuks kliimamuutuste vastu peetavas võitluses. Meie ühine mure on aga selles, et kliimamuutused toimuvad oodatust oluliselt kiiremas tempos. Selleks, et saavutada tulemusi homme, on tähtis see, mida me teeme täna. Nagu on öelnud Ameerika president Barack Obama: "Me oleme esimene põlvkond, kes tunneb kliimamuutuste mõju, ja viimane põlvkond, kes saab selle suhtes midagi ette võtta."
Aasta 2018 on märgiline, sest praegu Poolas toimuva rahvusvahelise kliimakonverentsi COP24 eesmärk on jõuda üksmeelele, kuidas viia ellu 2015. aastal Pariisis sõlmitud kliimalepete lubadust piirata temperatuuri tõusu ja vältida globaalset soojenemist. Euroopa Liidu roll on olla nendel kõnelustel konservatiivne partner ning seada kliimaleppega ühinenud riikidega ühiseid eesmärke, sest kliimamuutuste edukaks seljatamiseks on meil vaja kõikide riikide koostööd. Jah, me jookseme ajaga võidu, aga olen siiski lootusrikas. Üks osa lahendusest peitub innovatsioonis ning uutes lähenemistes. Oluline on investeerida digitaalse ühiskonna arengusse, sh e-teenustesse, tehisintellekti ja küberjulgeolekusse. Eesti on olnud Euroopa Liidus üks tugevamaid digitaalse ühiskonna eestkõnelejaid. Peame pingutama, et seda positsiooni ka tulevikus säilitada.
Head kolleegid! Riigikogu ülesandeks on tuua Euroopa Liidu teemad kodanikele lähemale, tagades seeläbi Euroopa Liidu otsustuse legitiimsuse. Oleme kahel viimasel komisjoni istungil kaalunud, kas peaksime oma rolli paremaks täitmiseks midagi muutma Riigikogu Euroopa Liidu asjade menetlemise korras, mis on püsinud sama juba 2004. aastast. Komisjoni esimehena tahaksin nendest aruteludest

eraldi esile tõsta paari ideed. Tugevdamaks Euroopa Liidu asjade menetlemise taset Riigikogus, on üks võimalik lahendus määrata välja pakutud Euroopa Liidu algatustele nn raportöörid ehk vastutavad ettekandjad. Raportööri ülesanne oleks Euroopa Liidu konkreetse algatuse põhjalik läbitöötamine, ka peaks ta täitma Riigikogu poolt valitsusele läbirääkimisteks kaasa antava seisukoha kujundamisel eestkõneleja rolli.
Kui võtta eesmärgiks muuta parlamendi töö Euroopa Liidu asjadega nähtavamaks, tuleks koostöös peaministriga alustada ametlikke Euroopa Ülemkogu istungite järgseid arutelusid parlamendi täiskogu istungitel, nagu seda tehakse näiteks Saksamaal või Rootsis. Et planeerida paremini Riigikogu tööd Euroopa Liidu asjade valdkonnas, peaksime aga käsitlema ka Euroopa Komisjoni iga-aastase õigusloome kava, mille aruteludel peaksime kaaluma, millistes küsimustes tuleks sekkuda subsidiaarsuse põhimõtte tõstatamisega. Parlamendi XIII koosseisu ametiaja lõpuni jäänud mõne kuu jooksul pole tõenäoliselt võimalik piisavalt sellesse teemasse süveneda ja arutelusid lõpuni viia, aga uue koosseisu jaoks on algatus igatahes tehtud.
Head Riigikogu liikmed! Hiljutise Eurobaromeetri uuringu järgi on 76% Eesti elanikest arvamusel, et nende hääl Euroopa Liidus ei loe. Samas on sellesama uuringu tulemused näidanud, et Euroopa Liitu kuulumisele on Eestis suur toetus. Oma kõne alguses ma märkisin, see toetus on 74%. Euroopa Liidus läbiviidavate poliitikate selgitamise kohustus lasub riikide parlamentidel. Käimasolevad ettevalmistused Riigikogu valimisteks ja käimasolev kampaania enne valimisi annab hea võimaluse paljude muude küsimuste kõrval selgitada ka Euroopa Liidu poliitikaid. Ma tahan teid, head kolleegid, üles kutsuda meie parema tuleviku nimel seda võimalust oma valimiskampaania käigus kasutama. Tänan teid kuulamast!

11:29 Aseesimees Enn Eesmaa
Küsimuste vooru avab Taavi Rõivas.

11:29 Taavi Rõivas
Aitäh, austatud aseesimees! Hea ettekandja! Suur tänu selle väga tasakaaluka kõne eest! Lausa sedavõrd tasakaaluka, et lõpus sa kutsusid üles parema tuleviku eest seisma. See kõik oli väga kena! Aga mu küsimus on ajendatud teemast, mida sa märkisid oma kõne lõpuosas. On nimelt üks küsimus, mida ei ole aus küsida valitsuselt, kui me ei küsi seda iseendalt ehk siis Euroopa Liidu asjade ja väliskomisjoni liikmetelt. Mida saaksime meie nende komisjonide liikmetena või parlamendina tervikuna teha selleks, et oleks rohkem inimesi, kes usuvad, et Eesti hääl päriselt kostaks? Ma tean, et me oleme neid teemasid ELAK-is sinu juhtimisel arutanud, võib-olla avad seda natuke laiemalt ka?

11:30 Toomas Vitsut
Aitäh küsimuse eest! Ma pean seda teemat äärmiselt oluliseks. Kui me nüüd siin saalis natukene ringi vaatame, siis võime näha, et mitmed istekohad on tühjad. On tühjad nende küsimuste arutamisel, mille olulisust ma äsja rõhutasin. Tegelikult meil tuleks alustada sellest, et me isekeskis siin parlamendis peaksime endale teadvustama, kui olulised on küsimused, mis Euroopa Liidu tasandil otsustatakse, ja kui otsene on mõju, mida need Euroopa Liidu tasandi otsused meie elule avaldavad.
Nüüd, missugune on hea retsept või missugune on hea tegevusplaan? Ega mul tarka vastust anda ei ole. Ma meenutan, et me oleme seda arutanud ju päris pikalt ja see oli ka üks prioriteetseid teemasid nendel aruteludel, mida me eesistumise ajal pidasime. Samas oli see teema prioriteetne ka enne meie eesistumist ja peale meie eesistumist Bulgaarial. Ka oli see oluline Austrias COSAC-i plenaaristungil, kus me viimati neid teemasid oma kolleegidega arutasime.
Ja ega siin väga konkreetset retsepti ei ole. Me oleme rääkinud sellest, et me peame nendest poliitikatest, nendest küsimustest, mida me Euroopa Liidu tasandil arutame, rohkem rääkima nii oma parlamendis kui oma valijatele. See on selline üldine soovitus. Loomulikult eeldab mingisuguse küsimuse parem kajastamine suuremat aktiivsust – see on väga selge seos. Aga kui küsida, mis võiks olla esimene, teine ja kolmas samm, siis siin ma jään küll praegu vastuse võlgu. COSAC-i plenaaristungil kerkis üles küsimus, mil moel saaks suurendada huvi sellisel foorumil arutatavate küsimuste vastu. Seal ma tegin ettepaneku, et COSAC-i tööd võiks natukene reformida, ja reformida just selles suunas, et seal vastu võetud otsused ei jääks ainult sellesse ringi, vaid need oleksid seotud ka mingisuguse konkreetse küsimuse lahendamisega pärast seda, kui teatud otsus vastu võetakse. Sisuliselt on küsimus selles, et kui COSAC-i plenaaristungil midagi ära otsustatakse, kas siis midagi ka juhtub peale seda. Kui inimesed

ei näe seost selle vahel, mida arutatakse, ja mis pärast juhtub, siis see hakkab lõpuks selle diskussiooni autoriteetsust õõnestama.

11:35 Aseesimees Enn Eesmaa
Krista Aru, palun!

11:35 Krista Aru
Aitäh, härra juhataja! Austatud ettekandja, aitäh selle ülevaate eest! Minu küsimus puudutab Euroopa Liidu asjade komisjoni tööd. Te olete seda komisjoni juhtinud ja siin ka õigesti rõhutanud, et tegelikult Euroopa Liidu poliitikate selgitamine inimestele peab algama siitsamast parlamendist. Kui te vaatate nüüd tagasi sellele kohe-kohe lõppevale Euroopa Liidu asjade komisjoni esimehe tööperioodile, millised on olnud need olulisemad poliitikad, diskussiooniteemad, arutlusobjektid, mille kallal te olete suutnud komisjonis töötada nii, et võite ise öelda, et jah, see läks meil hästi ja me oleksime olnud valmis selle teemaga suurde saali tulema?

11:36 Toomas Vitsut
Aitäh selle küsimuse eest! Ma ei saa öelda, et nende küsimuste seas, mida me Euroopa Liidu asjade komisjonis oleme arutanud, oleks olnud ebaolulisi küsimusi. Need rõhuasetused, mida ma oluliseks pidasin, ma märkisin oma ettekandes ära. Ühest küljest me Euroopa Liidu asjade komisjonis siiski ei vali teemasid, mille kallal me tööd teeme. Need teemad sõltuvad tegelikult väga palju sellest, mida Euroopa Liidu tasandil otsustatakse, ja sellest, kuidas valitsus ehk ministrid on need meile ette valmistanud. Loomulikult on minul Euroopa Liidu asjade komisjoni esimehena ja tõenäoliselt ka igal teisel komisjoni liikmel sellised teemad, mis pakuvad suuremat huvi või millega hea meelega põhjalikumalt tegeldakse. Kui näiteid tuua, siis siin juba märgiti järgmise finantseerimisperioodi eelarve raamistikku, mis minu hinnangul on Euroopa Liidu tulevikku silmas pidades üks võtmeküsimusi. Ja kui siia kõrvale tuua üks teine indikaator, mis Euroopa Liidu pikemat arengut silmas pidades on äärmiselt aktuaalne, siis kindlasti on see Brexit. See, mis praegu meie heade partnerite brittide juures toimub, peaks meile väga korda minema. Sellest, kuidas nemad need küsimused lahendavad, sõltub ka Euroopa Liidu tulevikus vägagi palju.
Nagu ma juba märkisin, selle kahe aasta jooksul, mil ma Euroopa Liidu komisjoni olen juhtinud, on mure olnud just see, et me oleme Euroopa Liidu komisjonis ära teinud päris suure töö, aga seda informatsiooni jõuab tavalise Eesti inimeseni liiga vähe. Eks meil tuleb kõigil mõelda, kuidas seda, mis Euroopa Liidus toimub, paremini Eesti inimesteni viia.

11:39 Aseesimees Enn Eesmaa
Peeter Ernits.

11:39 Peeter Ernits
Hea juhataja! Hea ettekandja! Eesti valitsus on läinud rändelepingut heaks kiites oma rahva vastu, on läinud oma peamise poliitilise liitlase USA vastu, on läinud Euroopa Liidu eesistuja Austria vastu, on läinud teist teed paljude Ida-Euroopa riikide ja ka meie Balti naabritega. Küsisin selle kohta peaministrilt, kahjuks on ta minetanud igasuguse adekvaatsuse, elab oma mullis ega vasta reaalselt küsimustele. Sina oled adekvaatne, täpne. Palun vasta sellele küsimusele, mis ma küsisin!

11:40 Toomas Vitsut
Aitäh, Peeter, selle küsimuse eest! Ma püüan sulle vastates konkreetsem olla. Sellel lepingul on nii pooldajaid kui vastaseid Eestis ja sellel lepingul on nii pooldajaid kui vastaseid rahvusvahelisel tasemel. Ma alustan rahvusvahelisest tasemest. Kui ma nüüd peast õigesti ütlen, siis minu teada ÜRO 193 liikmest umbes 180 toetab seda raamlepingut ehk *compact*'i. Ei ole ühtset seisukohta, et ollakse kas väga selgelt selle vastu või väga selgelt selle poolt. Kui me vaatame neid arve, siis näeme, et pigem ollakse selle poolt. Ja minu sisetunne ütleb seda, et ollakse poolt sellepärast, et see raamistik võimaldab algatada arutelu teemal, mis tõenäoliselt on tänapäeva globaliseeruvas maailmas üks teravaimaid. Meie liitlasi on nii selle lepingu pooldajate kui ka vastaste seas. Seega me tõenäoliselt ei saa öelda, et kui USA ei toetanud seda lepingut ja Prantsusmaa näiteks toetab, siis me oleme oma liitlastega kuidagi halvasti

käitunud. Eriarvamusi eri küsimustes tuleb ikka ette ja ma usun, et demokraatlikus maailmas on see täiesti normaalne. Nii et mina sellesse küsimusse niimoodi ei suhtu, nagu sina seda küsimust esitades välja pakkusid, et me oleme kedagi reetnud. Ei, minu seisukohalt me ei ole mitte kedagi reetnud. Seda esiteks.
Teiseks, mis puudutab selle ÜRO resolutsiooni arutelu Eesti ühiskonnas, siis see on olnud väga emotsionaalne. Ma austan nende inimeste seisukohti, kes on olnud selle lepingu vastu, ma austan nende inimeste seisukohti, kes on olnud selle lepingu poolt. Me arutasime seda päris pikalt siin Riigikogus, me hääletasime seda ja hääletuse tulemusena Riigikogu enamik toetas seda lepingut ja toetas ka seda, et väljendada seda toetust rahvusvahelisel tasandil. Samas mulle tundub, et arutelu ei ole sellega sugugi lõppenud. Kindlasti me saame seda teemat veelgi arutada. Ja seda on küll palju korratud, aga ma tahan veel kord öelda oma isikliku positsiooni ja tegelikult kogu Euroopa Liidu asjade komisjoni seisukoha: me oleme igasuguse massiimmigratsiooni vastu. Punkt.

11:45 Aseesimees Enn Eesmaa
Palun, Külliki Kübarsepp!

11:45 Külliki Kübarsepp
Aitäh, hea aseesimees! Hea komisjoni esimees! Ma tulen tagasi Riigikogu rolli juurde Euroopa Liidu poliitikate arutamisel. Me rakendame Euroopa Liidu poliitikat, kui eri komisjonides direktiivide ülevõtmist otsustame. Paraku on koostöö ministeeriumidega, mis peaks võimaldama parlamendil mõistliku aja jooksul direktiivide ülevõtmist arutada, kohati totaalselt ligadi-logadi. Kas Euroopa Liidu asjade komisjon, kus on ju ka muude komisjonide esindajad, on seda valdkonda põhjalikult käsitlenud ja arutanud teemat ka menetlusliku poole pealt? Millised on olnud teie järeldused ja suunised komisjonidele ja ministeeriumidele?

11:45 Toomas Vitsut
Aitäh küsimuse eest! Jah, me oleme seda arutanud. Tegelikult tekib minul kui komisjoni esimehel iga päevakorda pandud punkti puhul küsimus, kas seda teemat, mida me arutama hakkame, on kuskil põhjendamatult kaua kinni hoitud või on võimaldatud menetlemise aeg optimaalne. On küsimusi, mille arutamiseks meil on piisavalt aega olnud. On küsimusi, mis on tulnud väga kiiresti otsustada. Aga pigem on kiirustamine tulnud sellest, et ajakava antakse meile ette samasugust otsustamistempot silmas pidades, nagu on Euroopa Liidu tasandil. Ja see on selline "võta või jäta" olukord: kui sa tahad kaasa rääkida ja oma seisukoha teada anda, siis tuleb aeg-ajalt kiirelt otsuseid langetada.
Ma kinnitan, et ma ei ole küll märganud pahatahtlikku venitamist, seda, et kuskil on mingit teemat pahatahtlikult kinni hoitud ja nii on selle arutelu Euroopa Liidu asjade komisjonis kergekäeliseks või lühikeseks jäänud. Samas, nagu ma ka oma ettekandes märkisin, kuna meil see koosseis lõpetab peagi töö ja märtsis alustab uus Riigikogu koosseis, siis tasub seda, kuidas Euroopa Liidu asjade komisjonis asju menetleda, uue koosseisu töö alguses korralikult arutada ja kogu menetlusprotsess ette võtta. Kui me tuleme teatud küsimustega sagedamini siia saali ja arutame neid teemasid suuremas ringis, siis mõjub see küsimuste põhjaliku läbitöötamise seisukohalt kindlasti hästi. Ka jõuaks see informatsioon siis paremini Eesti inimesteni.

11:48 Aseesimees Enn Eesmaa
Raivo Põldaru.

11:48 Raivo Põldaru
Aitäh, härra eesistuja! Hea ettekandja! Väikene meeldetuletus, silmas pidades teie vastust üle-eelmisele küsimusele: 41 häält ei ole Riigikogu enamus. Te ütlesite, et enamik hääletas poolt. Aga minu küsimus on selline: kas Suurbritannia lahkumine Euroopa Liidust on mingil määral muutnud Euroopa Liidu juhtide mõtteid ja senist föderaliseerimist tõmmatakse veidikene tagasi või läheb kõik vanaviisi edasi?

11:49 Toomas Vitsut
Aitäh küsimuse eest! Ma siiski vaidlen teile vastu: 41 häält ei ole Riigikogu koosseisu häälteenamus, 41 poolthäält on lihtsalt häälteenamus. Aga mis puudutab Brexitit, siis mulle tundub, et brittide

referendumi tulemus on üht-teist Euroopa Liidu tipptasemel muutnud või vähemalt mõtlema pannud. Sellel, et britid niimoodi hääletasid, et referendumi tulemus selline oli, on siiski päris konkreetsed põhjused. Üks nendest on tõenäoliselt rändesurve, mis referendumi toimumise ajal oli. Rändesurve alguses prevaleeris väga tugevalt suhtumine, et katsume rändega niimoodi hakkama saada, et jagame kõik, kes Euroopa Liitu saabuvad, liikmesriikide vahel ära. Tänaseks ollakse sellelt seisukohalt nihkunud arvamuse poole, et Euroopa Liidu välispiiridel tuleb korraldada tugevam kontroll ja me peame muutma illegaalse rände legaalseks. Me peame suutma kontrollida, mis piiridel toimub, ja lahendama rändeküsimused pigem enne, kui migrandid Euroopa Liitu saabuvad. Minu meelest see on konkreetne näide selle kohta, mis muutus on toimunud.

11:52 Aseesimees Enn Eesmaa
Aivar Kokk.

11:52 Aivar Kokk
Aitäh, hea juhataja! Hea ettekandja! Kõigepealt, Toomas, ma tahan sind tänada väga selgete vastuste eest, mida sellistest teemadest rääkides harva kuulda on. Aga ma tahan su käest ka küsida. Siin saalis on mitu korda nimetatud 41 poolthäält. Kuidas sellega ikkagi tegelikult on? Kuus erakonda on saalis ja ainult kaks erakonda toetasid seda. Kas see ikka on enamus, kui kolm erakonda oli vastu ja neljas põgenes saalist hääletamise hetkeks ära? Võib-olla oleks *fifty-fifty* seis olnud? Aga isegi aknaalused ei toetanud seda eelnõu. Ja meie riigi tugevamad partnerid ja naaberriigid, teised Balti riigid ei toeta seda. Mina kirjutasin ühel hommikul Facebookis, et täna tahaks olla lätlane. Ja nüüd juba leedukas ka.

11:53 Toomas Vitsut
Aitäh selle küsimuse eest! Mis puutub hääletusse, siis kui 41 häält on poolt ja vastuhääli on vähem kui 41, siis on see selge tulemus. Loomulikult ma aktsepteerin seda, et teie erakond Isamaa oli teistsugusel seisukohal. Ma ei ole kuidagi püüdnud teile seda seisukohta inkrimineerida, aga demokraatias maksab ikkagi see, missugune on lõpuks poolthäälte ja vastuhäälte suhe hääletamise tulemusena. Ja seekord läks niimoodi.

11:54 Aseesimees Enn Eesmaa
Henn Põlluaas.

11:54 Henn Põlluaas
Aitäh! Teatavasti koosneb ÜRO peaasjalikult kolmanda maailma riikidest, mis on vaesed ja korrumpeerunud. Suur osa on diktatuuririigid, kus sündimus on lausa košmaarne. Ja kahtlemata nemad hingavad sellise leppe peale kergendusega, nendel ongi kasulik n-ö üleliigsetest inimestest lahti saada. Aga kui selle leppe pooldajad kinnitavad, et see on täiesti mittesiduv, see ei kohusta absoluutselt mitte millekski, ja samas räägivad, et see kuidagi lahendab migrantide tagasisaatmise probleeme, siis mis kombel kavatsetakse nendele paljudele paariariikidele see asi ära lahendada ja kohustuslikuks teha? See ei seo ju neid mitte kuidagi, nad vilistavad selle peale.

11:55 Toomas Vitsut
Aitäh! Ma alustaksin teie küsimuse lõpust. Te ju ise ütlesite, see lepe ei kohusta ega ei seo. "Lepe" võib-olla ongi natukene vale selle kohta öelda, tegu on arutelu platvormiga. Siin saalis on 101 rahva valitud inimest, kellel nendes küsimustes, mida me siin saalis arutame, on peaaegu igaühel oma arusaamine, igaüks meist näeb mingisuguseid probleeme oma nurga alt. Miks me siis peaksime arvama, et ÜRO-s, kus on nii suur hulk erinevaid riike, ollakse keeruliste küsimuste arutamisel üksmeelsed ja ollakse kas ainult poolt või ainult vastu.
ÜRO on suurepärane platvorm erinevate probleemide tõstatamiseks ja nende lahenduste üle arutamiseks. Seal võetakse vastu resolutsioone, tehakse algatusi alustada mingisuguse küsimuse arutelu. Seal on esindatud erinevatel positsioonidel olevad riigid, olgu nad Euroopast, Aafrikast või Ameerikast, ja need riigid ei ole väärt seda, et neid kuidagi halvustada, et öelda nende kohta, et nad on korrumpeerunud, ei kõlba üldse laua juurde tulema, nad ei ole väärilised, et nendega mingisugust küsimust arutada. Meie erinevus teiega ongi ehk selles, et me suhtume sellisesse protsessi erinevalt.

Nagu ma ütlesin, me oleme sarnased selles mõttes, et ei mina ega minu erakond ei toeta mingisugust massilist rännet ja migrantide sissetoomist ja täpselt sama olete teie öelnud. Aga meie erinevus seisneb selles, et meie oleme valmis arutlema, kuidas seda probleemi lahendada. Probleemi lahendus ei saa olla see, et me ütleme: "Ei, meie teiega ei räägi". Nii ei jõua mitte kuhugi. Ja see on alles selle protsessi algus, see ei ole selle protsessi lõpp. Ma kordan veel kord, et me jõuame seda asja veel korduvalt arutada nii siin Riigikogus kui ka rahvusvahelisel tasemel.

11:58 Aseesimees Enn Eesmaa

Austatud ettekandja, suur aitäh teile! Avan läbirääkimised. Sõna saavad fraktsioonide esindajad. Taavi Rõivas, palun Reformierakonna fraktsiooni nimel! Kolm minutit juurde.

11:58 Taavi Rõivas

Austatud juhataja! Hea Riigikogu! Neljateist ja poole aastaga on Eestist saanud riik, kes suudab Euroopa Liidu otsustuskogudes väga detailselt kaasa rääkida kõikidel teemadel. Ja selle eest ma teen sügava kummarduse meie professionaalsetele riigiametnikele ja diplomaatidele. Alustades ametkondadevahelisest seisukohtade sünkroniseerimisest ning lõpetades Eesti esindamisega tuhandetel koosolekutel Brüsselis või eesistujariigis – see kõik on tehtud väga hästi. Suur aitäh teile, Euroopa asjadega tegelevad ametnikud Riigikantseleis, ministeeriumites, alalises esinduses ja siinsamas Riigikogus! Eesti esindajate seljatagune on alati kindel ning ma tean omast käest, et olgu tegemist Ülemkoguga või näiteks terviseministrite nõukoguga – professionaalne tugi on kaljukindel. Aga eeldus on, et valitsusliikmed ikka kohale lähevad.
Näinud hiljutist kokkuvõtet nõukogudel osalemisest – mitme ministri osalusprotsent on ümmargune null ning mitmel teisel lihtsalt nadi –, tekkis selline tunne, et tahaks nad kõik enda juurde kutsuda ja neile sõnad peale lugeda. "Mis teil küll mõttes on?" küsiksin neilt. Eesti on aastatepikkuse tööga saavutanud koha Euroopa Liidu otsustajate laua taga, aga teie lihtsalt ei lähe kohale! Ei lähe, sest koosolek ei tundu piisavalt oluline.
Euroopa Liidus ei ole muide ebaolulisi nõukogusid ning võimalus olla osaline ministrite klubis, kes otsustab Euroopa tuleviku küsimusi nii ametlikel koosolekutel kui kuluaarides, saab osaks väga vähestele. Meist mitte kaugel on riike, kus ollakse valmis sõdima õiguse eest Euroopa Liidu laua taha pääseda, aga meie ministrid jätavad kohale ilmumata, sest päevakord ei tundu huvitav. Jah, mõistagi ei ole mina see, kes saaks Jüri Ratase valitsuse ministritele sõnad peale lugeda, aga oi kuidas tahaks, sest ametis olev peaminister ei ole juhtunud oma valitsuse ükskõiksust märkama.
Ma tunnustan siinkohal Euroopa Liidu asjade komisjoni esimeest Toomas Vitsutit, kes sarnaselt oma eelkäijatega on alati nõudnud ministrite tulekut komisjoni, et nad Eesti seisukohti meie ees kaitseksid. Miks ministrid sageli ei tule, on aga küsimus peaministrile. Küllap on ministrite leige suhtumine ka peamine põhjus, miks Eesti inimeste usk sellesse, et meie häälel on Euroopa Liidus kaalu, on järsult vähenenud. Hiljuti avaldatud Eurobaromeetri küsitluse andmetel usub meie hääle kostmisse vaid napp viiendik Eesti inimesi. Milline raiskamine! Eriti kui võrrelda seda numbrit nelja viiendikuga vastanutest, kes Euroopa Liitu Eesti jaoks väga oluliseks peab. Oma negatiivse panuse annavad küllap ka mitu Eesti ametliku joonega järjekindlalt vastuollu läinud Euroopa Parlamendi liiget, kuid peamine vastutus lasub siiski, ma usun, valitsusel, kes sellel suunal ei tegutse.
Hea Riigikogu! Kuidas ikkagi rääkida Euroopa Liidust nii, et see inimesi inspireeriks ja kaasa mõtlema paneks? Lubage, ma teen proovi! Nelja aasta eest seisin ma Belgia väikelinna Ypres'i keskväljaku lähedal, kohal, kus oli toimunud mitu esimese maailmasõja lahingut. Kokku langes seal ligi miljon inimest. Minu kõrval seisid 26 teise Euroopa Liidu liikmesriigi juhid, sh Saksamaa liidukantsler, Prantsusmaa president ning Belgia ja Suurbritannia peaminister, minust mitte kaugel aga Austria liidukantsler, Ungari peaminister, Itaalia peaminister ja kõik ülejäänud. Vaid saja aasta eest olid need riigid omavahel selsamal maalapil lepitamatus sõjas, aga nüüd on nad kõik koos mõtlemas vaid ühte: "Ei iial enam!"
Sada aastat on inimkonna ajaloos silmapilk ning see sõda ei jäänud Euroopa pinnal kaugeltki viimaseks. Teine maailmasõda lõppes vaid seitse kümnendit tagasi ning veel kolm aastakümmet tagasi ei oleks eestlane Ypres'isse kohalegi minna saanud, sest meie asusime teisel pool sõja tagajärjel rajatud raudset eesriiet. See aeg on nüüd igaveseks möödas, ma tahan uskuda, sest Euroopa riigid soovivad ühiselt otsustada ning koos kogu kontinendi tulevikku kujundada.
Head kolleegid! See oli hetk, mil ma mõistsin, kui palju me tegelikult oleme viimase kolme kümnendiga

saavutanud – nii Euroopa ühtsust luues kui Eestit iseseisva riigina ehitades. Siin saalis ei ole vist ainsatki inimest, kes ei ole elanud okupeeritud Eestis. Enamik meist mäletab ju veel, mis tunne oli elada ilma sõnavabaduseta, liikumisvabaduseta või näiteks ajakirjandusvabaduseta – vabaduseta kritiseerida võimu ja pakkuda ise paremaid ideid, vabaduseta ise otsustada, vabaduseta olla see, kes soovid. Need on vabadused, mille kaitseks on Euroopa Liit loodud, ning neid euroopalikke väärtusi ja vabadusi peab ka Eesti igal võimalusel kaitsma. Ilma Euroopa Liiduta oleks Eesti elatustase oluliselt madalam, julgeolek märksa vähem kaitstud ning Eesti inimeste võimalused vabalt reisida piiratud. Euroopa Liidu mõju Eesti arengule ja heaolule on võimatu alahinnata – jätkuks meil vaid tarkust valida ennast esindama need inimesed, kes meid tõesti esindavad ning kes meie väärtuste ja seisukohtade eest jõuliselt seisavad!
Ma ei nõustu hetkekski Eesti äärmusparteiga, kelle arvates on Eesti tulevik parem väljaspool Euroopa Liitu. Meie mälu on pikem kui vaid üks inimpõlv ning me teame hästi, mis juhtub, kui väikeriik maailma tõmbetuultes üksi jääb. Teame ka seda liigagi valusalt, mismoodi on elada ilma elementaarsete isikuvabadusteta ning iseotsustamise õiguseta. Ma ei nõustu ka teiste Euroopa äärmusparteidega, sest näen, et nende siht on lõhestada kõike seda, mida Euroopa on ühiselt aastakümnete jooksul ehitanud. Nii oma toonaste ametikaaslastega Ypres'is seistes kui praegu teie ees kõnepuldis olles pole mul meelest läinud, et ka nüüd ja praegu käib Euroopa pinnal sõda. Olen külastanud igapäevaselt lahingus oma kodumaad kaitsvat väeüksust Ida-Ukrainas ning näinud puruks pommitatud haiglaid ja lasteaedasid Slovjanskis. Ei ole mingisugust kahtlust, et tegemist on Venemaa Föderatsiooni agressiooniga iseseisva Euroopa riigi vastu. Kui ma küsisin 2015. aasta viimases valimisdebatis Edgar Savisaarelt, kas tema arusaamist mööda Krimm vabastati või annekteeriti, jäi ta vastuse võlgu. Lootus, et Jüri Ratase ajastu Keskerakonna positsioone oluliselt muudab, on kahjuks jäänud alusetuks või vähemasti on nende seisukoht ebaselge. Alles eelmisel nädalal jättis suur osa Keskerakonna fraktsioonist oma allkirjade ja poolthäälteta Riigikogu Ukraina toetuseks tehtud avalduse, teised aga püüdsid väliskomisjonis ja Euroopa Liidu asjade komisjonis pehmendada Eesti seisukohti tulevaste sanktsioonide küsimuses. See ei ole väheoluline asi. Mõtleme ka sellele koos!
Head kolleegid! Inimesed on Eurobaromeetri küsitluses öelnud, et Eesti hääl on Euroopa Liidu asjades jäänud talumatult nõrgaks. Reformierakond on seisukohal, et see ei tohi nii jääda ning Eesti peab taas saama Euroopa Liidu otsustajate tuumikusse. Edu meile selleks! Elagu Euroopa! Elagu Eesti!

12:06 Aseesimees Kalle Laanet

Aitäh, Taavi Rõivas! Järgmisena palun Marianne Mikko Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni nimel!

12:07 Marianne Mikko

Austatud Riigikogu liikmed! Euroopa Liit on ühe suure muutuse lävel. Esmakordselt soovib üks riik liidust välja astuda. See protsess puudutab kõige otsesemal moel ka Eestit. On ju Ühendkuningriik oma liberaalse turumajandusega, innovatsioonisõbraliku riigina ning arenenud digiühiskonnana üks riike, kes meiega üsna sarnaselt mõelnud on. Ühendkuningriigiga koostöös oleme suutnud mõjutada olulisi otsuseid Euroopa Liidu tasandil, näiteks siseturu ja ühtse digitaalse turu valdkonnas. Sellest on tõusnud tulu nii meie ettevõtetele kui ka elanikele.
Ka rahvusvahelisel areenil on sündmusi, mis otseselt puudutavad meie inimeste heaolu ning riigi julgeolekut. Näiteks võib tuua tõsiasja, et Venemaa eirab oma tegutsemisega Ukrainas täielikult rahvusvahelist õigust. Senisest mitmetahulisemad, et mitte öelda keerulisemad on transatlantilised majandus- ja julgeolekualased suhted meie ja Euroopa Liidu põlise partnerriigi USA-ga.
Maailm on pidevas muutumises. Euroopa Liit on kogu oma ajaloo jooksul pidanud vastu seisma mitmesugustele kriisidele. Liit on sellega alati toime tulnud ja kriisidest veelgi tugevamana väljunud. Selleks peavad oma panuse andma kõik Euroopa Liidu institutsioonid ja kõik liikmesriigid, ka Eestil on siin oma vastutus kanda. Eestil on tarvis edaspidigi olla aktiivne riik Euroopas ning mõnes valdkonnas olla Euroopa Liidu juhtriik meiegi kodanikke mõjutavate otsuste tegemisel. Euroopa Liit tähendab ühist väärtusruumi. Euroopa Liidu suhtes mittesõbralikult meelestatud riigid, sh need, kes ei pea rahvusvahelist õigust millekski, loodavad, et Euroopa Liit nõrgeneb, et ta ei suuda ühiseid otsuseid vastu võtta, ühel häälel rääkida ning ühtsena tegutseda. Eesti eesmärk peab jätkuvalt olema tugev ja ühtne Euroopa Liit.
Meie kodanikud ja ettevõtjad ootavad meilt, et Eesti esindajad Brüsselis, kaasa arvatud kõige kõrgemal poliitilisel tasandil, kaitseks meie huve ning aitaks kaasa Euroopa Liidu arengule. Et mitte petta oma

kodanike ootusi, saame nii mõndagi ära teha riigisiseselt ja Riigikogu poolt. Kõiki liikmesriike, sh Eestit puudutavaid suuri poliitilisi küsimusi arutavad ja otsuseid teevad riigipead ja valitsusjuhid Euroopa Ülemkogu kohtumistel. Olgu selleks siis eelarveraamistik, rändeküsimused, võimalikud sanktsioonid või vastumeetmed seoses Venemaa sõjalise tegevusega Ukraina vastu.
On kujunenud heaks traditsiooniks, et peaminister annab kord aastas ülevaate Eesti Euroopa Liidu poliitika tegemisest Riigikogu täiskogule nagu tänagi siin. Lisaks annab peaminister enne Ülemkogu kogunemisi Riigikogu Euroopa Liidu asjade komisjonile ülevaate Eesti seisukohtadest ning esitab pärast Ülemkogu istungeid kirjaliku ülevaate. Kuid Euroopa Liidu asjade komisjoni istungid toimuvad teadagi kinniste uste taga. Me unustame, et meie kodanikud kuulevad vaid ümberjutustust toimunust. Sestap on Sotsiaaldemokraatlik Erakond arvamusel, et aeg on küps selleks, et kehtestada Riigikogu töökorralduses põhimõte, et pärast iga Ülemkogu istungit annab peaminister ülevaate Riigikogu täiskogule. Täiskogu istungid on avalikud, need on otsepildis ja -helis rahvale kättesaadavad.
Austatud Riigikogu liikmed! Euroopa Parlamendi valimisteni ja uue Euroopa Komisjoni volinike määramiseni on jäänud mõni kuu. Seega peaksime juba praegu hakkama mõtlema sellistele küsimustele nagu Eesti volinikukandidaadi esitamine. Selles saalis ilmselt ei tule kellelegi üllatusena, et Sotsiaaldemokraatlik Erakond soovib selles küsimuses rääkida ka naiskandidaatidest. On tõsi, et Euroopa Komisjon on juba varem julgustanud liikmesriike esitama naiskandidaate, kuid seni on komisjon seda tehes silmas pidanud eelkõige kas 2004. aastal või hiljem liitunud liikmesriike. Euroopa Komisjonis on praegu 28 volinikku ja vaid napp üks kolmandik neist on naised. Leiame, et kätte on jõudnud aeg, et kõik liikmesriigid, kaasa arvatud Eesti, esitaksid kaks volinikukandidaati, ühe mehe ja ühe naise, kelle hulgast Euroopa Parlament teeb lõpliku valiku. Samas ei pea mõtlema mitte ainult oma volinikukandidaatidele, vaid ka sellele, millise valdkonna voliniku koht vastaks enim meie riigi huvidele. Praeguses Euroopa Komisjoni koosseisus on meil asepresidendi koht digitaalse ühtse turu valdkonnas, mis on vastanud Eesti huvidele ja usun, et ka Euroopa Liidu kui terviku huvidele.
Palun lisaaega!

12:11 Aseesimees Kalle Laanet
Palun, kolm minutit lisaaega!

12:11 Marianne Mikko
Kaks korda järjest ei saa sama volinikukohta üks liikmesriik nõuda. Seega oleks aeg mõelda ka sellele ning jõuda aegsasti erakondade vahel konsensusele, millise volinikukoha poole me püüdleme, mis on meie riigi huvid, mida me õigupoolest tahame Euroopa Komisjonis teha.
Ja lõpetuseks mõni sõna ka Eesti aktiivsest rollist Euroopa Liidus. Eestil on paljudes Euroopa Liidu kui terviku jaoks olulistes poliitilistes küsimustes olemas kogemused, kompetents ning otsesed riiklikud huvid, olgu tegemist rände- ja migratsioonipoliitika reformi, ühise julgeoleku- ja kaitsepoliitika, naabruspoliitika, majandus- ja rahaliidu, Euroopa Liidu ühtse turu tugevdamise või Euroopa Liidu tulevikku puudutavate küsimustega. Me oleme olnud aktiivsed kaasarääkijad Euroopa Liidu poliitikate kujundamisel ja otsuste vastuvõtmisel ning see peaks jätkuma ka järgmise Euroopa Komisjoni ja Euroopa Parlamendi koosseisu ajal.
Loomulikult ei saa taas märkimata jätta ka digi- ja kübervaldkonda. Vägagi positiivse tagasiside põhjal tundub, et meie suutsime Euroopa Liidu Nõukogu eesistumise tulemusena digiusku pöörata või vähemalt meeldivalt üllatada nii mõndagi paadunud skeptikut, kaasa arvatud neid, kes kuuluvad Euroopa Liidu liikmesriikide tipp-poliitikute hulka. Selle üle on põhjust rõõmu tunda. Kuid me ei tohi jääda loorberitele puhkama, maailm meie ümber areneb, tehnoloogia areneb ja see toob kaasa suurepäraseid uusi võimalusi, kuid samas ka ohtusid, millega peame tegelema. Pean silmas tehisintellektiga ja uue põlvkonna e-teenustega seonduvat, poliitilist olukorda riikides pingestada võivat ja elanikkonnas ärevust tekitavat väärinfot, aga ka valimistulemuste mõjutamise probleeme. Neile tuleb lahendused leida.
Meil on nii mõndagi teha ka riigis sees. Eesti õiguskorra ja elanikkonna julgeoleku tagamisel on oluline parandada inimeste turvalisust küberruumis, suurendada ennetustööd küberturvalisuse tagamiseks. Internet peab küll jääma vabaks, aga mitte õigusvabaks ruumiks. Luua tuleks eriüksus interneti kuritarvituste tõkestamiseks, suurendada prokuratuuri võimekust küberkuritegevuse vastu võitlemisel, tugevdada oluliselt riigi strateegilise kommunikatsiooni võimekust. Ikka selleks, et olla valmis vastu seisma inforünnakutele nii Eestis kui rahvusvahelisel areenil. Arenenud digiriigina on meil olemas

moraalne kohustus, aga ka kompetents digi-, küberturvalisuse ja julgeoleku valdkonnas. Oluline ongi tugevdada Eesti rolli kõigi nende valdkondade eestkõnelejana. Sotsiaaldemokraadid on veendunud Euroopa Liidu ja ka Eesti ühtsuses. Eestil pole Euroopa Liidule alternatiivi. Otse öeldes: Eesti ongi Euroopa, Põhjala-Balti eeskujulik riik, mille kodanikud usuvad Euroopa Liidu kestmisse. Tänan tähelepanu eest!

12:14 Aseesimees Kalle Laanet

Aitäh, proua Mikko! Järgmisena palun Mart Nutt Isamaa fraktsiooni nimel!

12:15 Mart Nutt

Austatud härra aseesimees! Head kolleegid! Hea peaminister! Isamaa seadis Euroopa Liiduga ühinemise Eesti välispoliitiliseks prioriteediks kohe, kui moodustati valimisliit Isamaa. See oli aastal 1991. Tol hetkel tundus see väga kauge, kui mitte öelda võimatu perspektiiv. Ent see sai võimalikuks juba aastal 2004, ja paljuski tänu Isamaa juhitud valitsuse kindlakäelisele tegevusele aastatel 1992–1994. Julged reformid muutsid Eesti mõne aastaga edukaks, demokraatlikuks, turumajanduslikuks lääneriigiks.
Praegu on Eesti üks rahvusvaheliselt enim integreeritud riike. Me kuulume Euroopa Liidus ka Schengenisse ja kuulume ka rahaliitu, kasutades eurot. Mitte kõik Euroopa Liidu liikmesriigid ei ole nendega ühinenud. Lisaks oleme veel OECD-s ja NATO-s. Võib arvata, et kui me ei oleks Euroopa Liitu läinud, siis poleks me ei OECD-s ega ka mitte NATO-s ja ehk mitmetes muudeski organisatsioonides, mis on meie julgeoleku seisukohalt eluliselt olulised. Meil on täielik moraalne alus rääkida kaasa Euroopa Liidu edasise arhitektuuri kujundamisel.
Meie seisukohad on, et Euroopa Liit peab jääma rahvusriikide ühenduseks, mitte muutuma föderatiivseks impeeriumiks, kus otsustusõigus kuulub Euroopa bürokraatiale. Euroopa Liidus on tõesti mõningaid probleeme, mis meile ei meeldi. Mainiksin näiteks liigset bürokraatiat, väga aeglast otsustusmehhanismi ja mõneti vaieldavaid kompetentsiküsimusi – meie arvates nii mõnigi otsustus peaks tehtama liikmesriikide, mitte Euroopa Liidu tasandil. Kui me räägime lähimuspõhimõttest, siis see põhimõte kipub aeg-ajalt kehtima liiga palju paberil ja liiga vähe reaalses elus. Kuid lähimuspõhimõte on meie hinnangul väga oluline, selleks et liikmesriikidel oleks tunnetus, et nad saavad Euroopa Liidu asjades reaalselt kaasa rääkida.
Peab tõdema ka seda, et samas on küsimusi, mille puhul Euroopa Liit kipub jälle jääma liiga nõrgaks, mille puhul liikmesriikidel ei ole piisavalt ühtsust. See puudutab eeskätt mitmeid välis- ja julgeolekupoliitilisi seisukohavõtte. Kindlasti ootasime Euroopa Liidult tugevamat ja ühtsemat seisukohta, kui Venemaa ründas Gruusiat, kui Ukrainat tabas agressioon, seda nii aastal 2014 kui ka nüüd. Ka Süüria konfliktis peaks Euroopa Liit initsiatiivi tunduvalt rohkem näitama. Euroopa Liidu püsimine ja tugevus on Eesti huvides. Me oleme kindlad, et Venemaa sooviks Euroopa Liitu meelsasti näha lagunemas ja minu üleskutse on, et ärme seda rõõmu idanaabrile valmistame. Aitäh!

12:18 Aseesimees Kalle Laanet

Aitäh, härra Nutt! Andres Herkel Vabaerakonna fraktsiooni nimel. Palun!

12:18 Andres Herkel

Austatud härra juhataja! Austatud Riigikogu liikmed! Austatud peaminister! Mul oleks väga hea meel, kui me saaksime Euroopa teemadel rääkides keskenduda arengu planeerimise küsimustele: rääkida siseturust, sh digitaalsest siseturust, ühtsest andmeruumist, ühtsest energiapoliitikast ja kõigest muust sellisest, kindlasti ka e-kaubanduse soodustamisest, majandus- ja rahandusliidu toimimisest ja võib-olla ka ühtsetest reeglitest, mis pillavamaid riike korrale kutsuksid. See kõik oleks väga kena. Me suudaksime ilmselt hakkama saada isegi Brexitiga nõndaviisi, et Ühendkuningriigi teatavad suhted Euroopa Liiduga säilivad. Meil on ühised huvid eriti julgeolekupoliitikas ja see sild ühendab Ühendkuningriiki väga selgelt ka Eestiga.
Ent üks suur "aga" on õhus: me peame iga päev muretsema julgeolekuolukorra pärast, samuti demokraatia liberaalsete väärtuste ja inimõiguste murenemise pärast. See, ma ütleksin, aja vaimust tulenev situatsioon Euroopas ja kogu maailmas teeb mind äärmiselt rahutuks. Mõneti võib öelda, et nii konfliktidest ja ebamõistlikest väljaastumistest küllastunud aega ei mäletagi. Esile on tõusnud protektsionism – seda väga mitmesugusel tasandil, mitte ainult majanduse tasandil. Alates Brexitist ja ka Ühendriikide viimasest presidendivalimisest on räägitud tõejärgsest maailmast. Me näeme, et

internet küll kiirendab informatsiooni levikut, teeb informatsiooni kättesaadavaks, aga tekitab ka igasuguseid moonutusi, libauudiseid ja vandenõuteooriaid, mis omandavad väga suured mõõtmed. See kõik sunnib meid rääkima inimõigustest küberruumis – nii õigusest saada tõepärast informatsiooni kui ka õigusest, et meie andmeid sotsiaalmeedia platvormide või muude vahendite abil, kui me oleme *online*'is, ei kuritarvitataks. See sunnib riike üha enam rääkima sellest, et peame olema kaitstud küberrünnakute eest. See kõik on üks väga suur probleemide kompleks. Kindlasti on ühistel väärtustel põhinevad liitlassuhted olnud Eesti jaoks parim julgeolekupoliitika garantii ja sellepärast on kõik sellised teravad väärtuskonfliktid, olgu Euroopa ja Ühendriikide vahel või ka Euroopa Liidu sees mõnede riikide vahel või mõnede riikide blokkide vahel, meie julgeolekuruumile halvasti mõjunud.
Hiljaaegu avaldas Diplomaatias väga hea analüüsi Kristi Raik, meie välispoliitika instituudi juht. Ta hoiatab meid selle eest, et väärtustel põhineva välispoliitika jaoks ei ole kõige parem aeg. Me oleme sellega väga suurtes raskustes ja näeme murenemist mitmel tasandil. Tahaksin selle kohta teha kaks ääremärkust. Minu meelest see väärtustel põhinev välispoliitika, millest tema selles artiklis räägib, ei olegi nii kindlalt väärtustel põhinenud. Mingisugusel määral kahtlemata, aga kindlasti on Eesti olnud mõnes rahvaste õiguste ja inimõiguste küsimuses arg.
Ma palun ka lisaaega!

12:23 Aseesimees Kalle Laanet
Palun, kolm minutit lisaaega!

12:23 Andres Herkel
Puudutagu see kas või Tiibeti küsimust, puudutagu see dalai-laama visiite, aga veelgi enam seda laialdast inimõiguste rikkumist, mis sai alguse Tšetšeenias ja millele ei suudetud mobiliseerida piisavalt rahvusvahelist tähelepanu, et Venemaa õigel ajal korrale kutsuda. Ja sellele on järgnenud juba rahvusvahelise õiguse rikkumised Georgias, Süürias, Ukrainas ja viimati Kertši väinas. Seda väärtuspõhisust me ei ole suutnud piisavalt kaitsta.
Nüüd, küsimus on ka selles, et liberalism on ohus. Tegelikult on just liberaalne maailmakorraldus Eestile vabaduse toonud. Need väärtused tõid Eestile vabaduse ja tollal ei jagatud seda vasakliberalismiks ja mingisuguseks muuks liberalismiks. Avatuse aeg maailmas on kahetsusväärselt kuidagi pöördunud sulgumisele. Midagi on halvasti läinud, kui inimesed ei tunneta seda, et kui räägitakse inimõigustest – eile oligi inimõiguste päev –, siis tegelikult kõneldakse nende endi õigustest. Kõneldakse justkui millestki abstraktsest. Selline tunnetus näib valdav olevat ja sellest ei saada aru.
Mu meelest sellises olukorras tuleb keskenduda põhilisele. Tuleb keskenduda selle tagamisele, et riikides ei oleks poliitvange, ei toimuks piinamist. Samas ei maksa inimõiguste käsitlemisel väga laiali valguda, see ilmselt on võimaldanud paljudel väärtuskonfliktidel esile kerkida.
Kui teha mõned märkused eelkõnelejate jutu juurde, siis ma pean nõustuma selle märkusega, mille tegi siin Taavi Rõivas. Meil kindlasti on õigus oodata oma ministritelt Euroopa Liidus ikkagi koosolekutel osalemist. See statistika, mis äsja avalikustati, on mõnevõrra piinlik. Me ei tohiks iseenda jaoks meie peamist liitlassuhet Euroopas oma osavõtmatusega marginaliseerida.
Ja lõpuks, piinlik on seda siit kõnepuldist teha, aga tahan pöörduda ka Riigikogu juhatuse ja istungi juhataja poole. Praegu on meil olukord, kus üks Riigikogu fraktsioon ei ole Euroopa Liidu asjade komisjonis esindatud, vaatamata sellele, et me juba kuu aega tagasi sellekohase taotluse esitasime. Me oleme olnud väga kannatlikud. Ma palun Riigikogu juhatust see taotlus kõige kiiremas korras rahuldada, et Vabaerakond saaks esindatuse Euroopa Liidu asjade komisjonis. Aitäh!

12:26 Aseesimees Kalle Laanet
Aitäh, härra Herkel! Järgmisena palun kõnelema Jaak Madisoni Konservatiivse Rahvaerakonna fraktsiooni nimel! Palun, kolm minutit lisaaega!

12:27 Jaak Madison
Austatud peaminister, istungi juhataja, töökaaslased ja külalised! Euroopa Liit ei ole võrreldes möödunud aasta sama ajaga oma olemuselt muutunud ja see on halb. Euroopa Liit on jätkanud veelgi jõulisemalt liikumist samas föderalismi suunas, mida ma olen nentinud juba kolmel korral igal aastal, kui me sama küsimust oleme käsitlenud.
Austatud peaminister rõhutas oma kõnes, et ta nõustub Prantsusmaa presidendi Emmanuel Macroni ja

Saksamaa liidukantsleri Angela Merkeliga mitmes küsimuses. Mina aga tuletan meelde, mida on need väga lugupeetud riigijuhid viimase aasta jooksul väljendanud. Prantsusmaa president Macron on korduvalt väljendanud vajadust liikuda ühise riigikaitsesüsteemi suunas Euroopa Liidus ehk tekitada NATO-ga paralleelne organisatsioon. Euroopa Liit ei ole loodud sõjaliseks liiduks, Euroopa rahvad ei ole ühinenud sellise liiduga. Euroopa riikide põhiline kaitseorganisatsioon on olnud NATO ja see peab selleks jääma. Sellest tulenevalt peavad jääma head liitlassuhted Ameerika Ühendriikidega. Prantsusmaa presidendi väljaütlemised on vaid nõrgestanud transatlantilisi suhteid ja me ei tohi seda eirata.
Saksamaa liidukantsler Merkel on aga ilma igasuguse häbita öelnud, et Euroopa Liidu liikmesriigid peavadki olema valmis loovutama suveräänsust ühise nn projekti nimel. Ma ei ole sellega nõus ja ma pean häbiväärseks, et nii peaminister, välisminister kui Riigikogu Euroopa Liidu asjade komisjoni esimees ei ole sellist föderalistlikku ja Eestile kahjulikku mentaliteeti hukka mõistnud. Kui veel kümme aastat tagasi oleks olnud mõeldamatu, et Saksamaa ja Prantsusmaa riigijuhid kutsuvad üles veelgi jõulisemalt Euroopa Liitu föderaliseerima ja kõiki selle eest hoiatajaid peetakse paanikaõhutajateks ja valetajateks, siis tänaseks päevaks oleme jõudnud olukorda, kus seda räägitakse juba vabalt ja maskideta. See ei ole Euroopa Liit, millega ühinemiseks andis rahvas 2003. aastal toimunud referendumil mandaadi.
Täna jääb ära hääletus Ühendkuningriigi Parlamendis. Ma pean ütlema, et kui lahkumisleppe hääletuse läbikukkumise eest Briti Parlamendis hirmutab eelkõige Euroopa Liidu juhtkond, siis järelikult polegi see nii hull. Euroopa Liidus tuleb alatihti vaadata küsimusi pöördvõrdeliselt. Me nägime seda ka 2016. aastal, kui enne Brexiti referendumit hirmutati inimesi maailmalõpuga, kui britid julgevad lahkuda Euroopa Liidust. Nad julgesid seda teha ja soovisid juhtohjad oma riigi suunamisel tulevikku enda kätte võtta. Ma ei pea õigeks Euroopa Liidu poliitikat lahkumisläbirääkimistel. Igal võimalikul moel üritati karistada Suurbritanniat selle eest, et nad kasutavad võimalust viia ellu nende elanike tahet ja lahkuda liidust. Ma arvan, et selline suhtumine kahjustab ka Eesti positsiooni, sest Eesti huvides on jätkuvalt head liitlassuhted Suurbritanniaga. Meie huvides ei ole olla ühes paadis prantslaste või sakslastega, kui nende huvi on vaid brittide karistamine. Meil tuleb mõista, et Suurbritannia ei saa riskida oma territoriaalse terviklikkuse kahtluse alla seadmisega, mis on suurim risk praeguse lahkumislepingu juures. Meil tuleb mõista, et Briti konservatiivid töötavad selle nimel, et Euroopa Liit ei kasutaks neid ära ega tekitaks olukorda, kus riik on pooleldi liidus sees ja pooleldi sellest väljas.
Me näeme tänasel päeval, et Euroopa Liidu riikide juhid ei adu reaalset olukorda. Nad ei mõista, et rahulolematus praeguse suunaga aina süveneb ja varem või hiljem jõuab see kõikides riikides tänavatele või väljendub valimistulemustes. Tänavu oktoobris teostas Turu-uuringute AS küsitluse, kus üks küsimus oli: "Kas Eesti peaks eirama meile ebasoodsaid Brüsseli juhiseid, kuigi see võib kaasa tuua eurotoetuste vähendamise?" Lausa 66% küsitlusele vastanutest ütles jah. See tähendab, et 2/3 Eesti elanikest ei ole enam nõus sellega, et Eesti seadusandlust kujundatakse eurodirektiivide ja -määrustega, ning nad on nõus, et me peame sellele vastu hakkama, isegi kui need nii kiidetud ja rõhutatud toetused vähenevad. Vähenegu – peamine on meie iseseisvus, meie suveräänsus.
Peaminister rõhutas, et migratsioonipoliitika ja põgenike ümberasustamine peab rajanema vabatahtlikkusel. Kahjuks elab ta üleeilses päevas. Kvoodid on juba reaalsus. Ümberjagamiskvootidest keeldunud riigid anti Euroopa Kohtusse. Kvoodisüsteemis osalemine pandi hääletusele 2016. aasta septembris ja Eesti toonane siseminister Hanno Pevkur hääletas selle poolt. Ma ei kahtle absoluutselt, et Jüri Ratas oleks täpselt samamoodi hääletanud. Näiteks Ungari hääletas vabatahtlikkusel põhineva süsteemi vastu ja Euroopa Liit pöördus sellise jultumuse ehk riigi suveräänsuse kaitsmise pärast kohtusse. Selle teema valguses on paslik tuua välja veel üks küsitlus, mis näitab Eesti inimeste meelsust. Juba mainitud Turu-uuringute AS-i läbi viidud uuringus käesoleva aasta märtsis selgus, et 78% Eesti elanikest peab kvoodimigrantide Eestist lahkumist heaks nähtuseks. Selline tulemus ei jäta kahtlust, et Eesti elanikud on vastu Euroopa Liidu migratsioonipoliitikale ja soovivad meie suveräänsuse kaitsmist.
Head Riigikogu liikmed! Hea peaminister! Ma pean teile meelde tuletama, et me oleme andnud vande kaitsta Eesti põhiseaduslikku korda. Sellest tuleneb ka kohustus kaitsta meie rahvusriiki ja iseseisvust. Ma tean, et paljud teist ei suuda mõista, mida tähendab suveräänsus või rahvus, kuid jõulude ajal on meil kõigil ehk aega hinge tõmmata ja sügavamalt järele mõtelda. Mõtelge siis, kui palju meil seda suveräänsust tegelikult on! Aitäh kuulamast!

12:33 Aseesimees Kalle Laanet

Aitäh, härra Madison! Vastavalt Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse §-le 71 annan sõna peaminister Jüri Ratasele.

12:33 Peaminister Jüri Ratas

Austatud Riigikogu aseesimees! Head Riigikogu liikmed! Ma kõigepealt tahan öelda suur tänu, et hoolimata sellest, et 3. märtsil on valimised, oli tänane debatt asjalik. Ma kuulasin huviga nii küsimusi kui ka kõikide fraktsioonide esindajate arvamusi. Usun, et see, kes kuidas Euroopa Liitu näeb, on oluline. Ma tahan kindlasti öelda, et praegune valitsus on olnud Euroopa Liidu poliitikas mõndagi teemat lahanud laiemalt kui eelmised. Oma kõnes ma mainisin spetsiaalselt näiteks keskkonna- ja sotsiaalpoliitika valdkonda. Euroopa ei ole ainult turg. Euroopa on ka inimesed ja looduskeskkond. Minu jaoks aga on Euroopa Liit olnud eelkõige rahuprojekt ja see on väga võimas kujund, mida Euroopa Liit kannab tänaseni. Eelkõige see on väärtus, mida me peame hoidma. Euroopa Liit on ka kindlasti miski, mis vähemalt mind on õpetanud leidma rohkem kompromisse ja rohkem konsensust.
Ma tahan öelda suur tänu sulle, Toomas Vitsut, ja loomulikult kogu Euroopa Liidu asjade komisjonile, teie sekretariaadile. Ja ma tahan öelda aitäh ka sinu eelkäijale Kalle Pallingule, kes on selles parlamendikoosseisus sedasama tööd teinud. Sinu pühendumine, Toomas, ja kogu Euroopa Liidu asjade komisjoni pühendumine Eesti eesistumisel ja üldse Euroopa teemade arutamisel on olnud väga muljet avaldav ja sisuline. Need on head mõtted, mis härra Vitsut täna välja käis: kuidas järgmises koosseisus veel tihendada valitsuse ja Euroopa Liidu asjade komisjoni suhtlust ja tõhustada ka peaministri rolli selles töös. Ma vägagi pooldan seda, et need teemad on arutelu all. Teha selles töös teatud muudatusi on, ma arvan, õige suund.
Ma loomulikult kordan siin lõppsõnavõtus oma tõdemust äsjases ülevaates, et mitte keegi ei võida Brexitist. Aga selles raskes ja keerulises situatsioonis on minu meelest oluline, et me suudaksime saavutada rahuldava kokkuleppe, et me suudaksime tagada selle, et kui lahkumisest on möödas viis või kümme aastat, siis me näeme, et Euroopa Liidu ja Suurbritannia suhted on midagi erilist, on midagi rohkemat kui tavapartnerlus. Arvan, et see on meie jaoks hästi oluline.
Nüüd, aasta lõpus, saab läbi Austria eesistumine ja koostöö lõpetab ka trio, kelleks on Eesti, Bulgaaria ja Austria. Minu meelest see on olnud igal juhul hea eesistumine. Võtame kas või digiteema, mille eest on seisnud kõik eesistujamaad. Ma tahan öelda suur tänu Riigikantseleile, Riigikantselei direktorile Klen Jääratsile ja kogu tema meeskonnale, kes on alati seisnud Eesti huvide eest, aga on olnud väga lähedane ja hea koostööpartner kõikidele peaministritele, kaasa arvatud minule.
Ma tahan korrata, et eelseisval üsna keerulisel perioodil, mis kestab aasta või poolteist, kui me arutame järgmist MFF-i, on Eesti huvid ühtekuuluvus, poliitikavahendite ja Euroopa Liidu toetusmäärade laugem vähenemine, põllumajanduse otsetoetuste kiirem ühtlustamine Euroopa Liidu keskmise suunas, Rail Balticu ja välispiiride väljaehitamise rahastuse tagamine, kasutades ka Euroopa Liidu eelarvet. Tahan südamest tänada ka kõiki fraktsioone, kelle esindajad täna sõna võtsid. Kriitilisemad olid loomulikult EKRE ja Reformierakond, aga ma tahan ka neid sõnavõtu eest tänada. Ja oma positsioonist rääkisid ausalt ka sotsiaaldemokraadid, Isamaa ja Vabaerakond. Selline debatt väga olulisel teemal olema peabki. Nagu ütles Euroopa Liidu asjade komisjoni esimees: see teema on tegelikult väga tähtis nii Eesti jaoks kui ka meie inimeste jaoks. Nii et suur tänu ja palju jõudu meile kõigile!

12:38 Aseesimees Kalle Laanet

Aitäh, peaminister Jüri Ratas! Sulgen läbirääkimised. Oleme ära kuulanud ülevaate Vabariigi Valitsuse tegevusest Euroopa Liidu poliitika teostamisel.

---

2. 12:38 Karistusseadustiku ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse (terrorismivastase võitluse direktiivi ülevõtmine) eelnõu (642 SE) teine lugemine

12:38 Aseesimees Kalle Laanet

Läheme päevakorrapunkti nr 2 juurde, milleks on Vabariigi Valitsuse algatatud karistusseadustiku ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 642 teine lugemine. Jaanus Karilaid, õiguskomisjoni esimees, palun!

12:39 Jaanus Karilaid

Hea juhataja! Head kolleegid! Kõigepealt tuletan meelde, et selle eelnõu algatas Vabariigi Valitsus 28. mail k.a ja esimene lugemine toimus 12. septembril. Kokkuvõtlikult on eelnõul seitse olulisemat eesmärki. Kuriteona sätestatakse väljaõppe saamine terrorikuriteo toimepanemiseks ning terroristlikul eesmärgil reisimine, selle korraldamine, rahastamine ja toetamine. Teiseks, eraldi kuriteona sätestatakse välisriigi luure- või julgeolekuteenistuja luuretegevus, mis on suunatud Eesti Vabariigi julgeoleku vastu, ning sellise tegevuse toetamine. Kolmandaks täpsustatakse Eesti Vabariigi vastase suhte loomise või pidamise ja ametiisiku riigivastase mõjutamise kuriteokoosseise. Neljandaks, teiste ohvriabi teenuste kõrval tagatakse terrorismiohvritele vajaliku psühholoogilise abi andmine kuni vajaduse äralangemiseni. Teenus tagatakse nii Eesti Vabariigis toime pandud teo tagajärjel kannatanutele kui ka Eesti Vabariigi elanikele, kes on saanud kannatada välisriigis toime pandud terrorikuriteo tagajärjel. Viiendaks, terrorikuriteo ohvrile tagatakse kriminaalmenetluses riigi õigusabi sõltumata tema majanduslikust seisundist. Kuuendaks sätestatakse juriidilise isiku vastutus kõikide Eesti Vabariigi vastaste süütegude toimepanemise eest. Ja seitsmendaks, eelnõu §-ga 3 muudetakse rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise seadust. Terrorismi rahastamise all mõistetakse eelnõu kohaselt ka terroristlikul eesmärgil reisimise korraldamist ja toetamist karistusseadustiku tähenduses. Ettepanekute esitamise tähtaeg oli 26. september. Fraktsioonidelt ega Riigikogu liikmetelt ettepanekuid ei tulnud, küll esitas Riigikohus ettepaneku. Eelnõu § 1 punkt 4 näeb ette karistusseadustiku § 235^1 uue sõnastuse nii pealkirjas kui sisus. Ettepanekuga täiendatakse kõnealuse paragrahvi lõikes 1 tekstisiseselt viidatud paragrahvide loetelu viitega karistusseadustiku §-le 235. Riigikohus juhtis tähelepanu, et Eesti Vabariigi vastase suhte kuriteokoosseis peaks ühe sisuelemendina viitama ka Eesti Vabariigi põhiseadusliku korra vastase ühenduse kuriteokoosseisule. Seda ettepanekut arvestas õiguskomisjon konsensusega ja see oli ka ainuke ettepanek, mille õiguskomisjon heaks kiitis. Meile oli tulnud ka Justiitsministeeriumi ettepanek muuta kodakondsusseadust, kuid sisulisse arutellu selle üle me ei laskunud. Õiguskomisjon leidis, et tuleks välja tulla eraldi seaduseelnõuga ja teemat koos põhiseaduskomisjoniga laiemalt arutada.
Õiguskomisjon otsustas 4. detsembril esitada eelnõu teiseks lugemiseks Riigikogu täiskogu 11. detsembri istungi päevakorda. Komisjoni ettepanek on eelnõu teine lugemine lõpetada ja kui eelnõu teine lugemine lõpetatakse, suunata eelnõu kolmandale lugemisele 19. detsembriks 2018 ja panna lõpphääletusele. Aitäh!

12:43 Aseesimees Kalle Laanet

Aitäh, hea õiguskomisjoni esimees Jaanus Karilaid! Teile küsimusi ei ole. Avan läbirääkimised. Sulgen läbirääkimised. Kuna on laekunud üks muudatusettepanek, siis vaatame selle läbi. Selle on esitanud õiguskomisjon, juhtivkomisjon on seisukohal, et seda tuleks arvestada täielikult. Oleme muudatusettepaneku läbi vaadanud. Juhtivkomisjoni ettepanek on eelnõu 642 teine lugemine lõpetada. Teine lugemine on lõppenud. Sellega on ka tänane istung lõppenud. Aitäh teile kõigile osalemast! Tuletan veel kord meelde, et kohe peale istungi lõppu toimub siin saalis Eesti 200 Mälupanga toetusrühma asutamiskoosolek. Kokkukutsuja on Laine Randjärv. Aitäh teile kõigile!

Istungi lõpp kell 12.44.